

Vad styr planering av lekplatsutbud i svenska kommuner?

En studie av 12 lekplatsprogram

Mia Blücher

Vad styr planering av lekplatsutbud i svenska kommuner?

En studie av 12 lekplatsprogram

Författare:	Mia Blücher
Program:	Landskapsingenjörsprogrammet
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grund C
Handledare:	Tim Delshammar, Landskapsutveckling, SLU Alnarp
Examinator:	Åsa Bensch, Landskapsutveckling, SLU Alnarp
Kurskod:	EX0257
Kurstitel:	Examensarbete vid landskapsingenjörsprogrammet
Serie:	Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten
Utgivningsort:	Alnarp
Årtal:	2009

Nyckelord:

lek, lekplats, lekplatsprogram, kommun, planering, barnkonventionen, stadsplanering, kommunal planering, lekplatshistoria

”Utan barns kunskap gör vuxna lätt fel – trots ambitionen att göra något bra för barnen. Det fula trädet som man vill ta bort kanske i själva verket är det spännande ihåliga älsklingsträdet och stenbumlingen som ligger i vägen kanske är ett långt viktigare ”lekredskap” än en klätterställning”.

(Sid. 118; Boverket 2000)

FÖRORD

Detta examensarbete omfattar 15 högskolepoäng och är skrivet på C-nivå inom ämnet Landskapsplanering. Examensarbetet är utfört på landskapsingenjörsprogrammet vid Institutionen för Landskapsutveckling, SLU Alnarp.Handledare har varit Tim Delshammar,examinator Åsa Bensch.

Jag vill rikta ett gemensamt tack till dem som på olika sätt varit involverade i mitt arbete och som därmed bidragit till dess färdigställande. Speciellt tack till min handledare Tim Delshammar för hjälp och stöd i processen fram till färdigt arbete. Tack också till Märit Jansson för inspiration i inledningsprocessen samt till Bodil Rasmusson, för det samtal som ledde mig fram till den litteratur jag grundat en stor del av mitt arbete på. Ett mycket stort tack också till de kommuner som har bidragit med lekplatsprogram. Sist men inte minst, vill jag lyfta fram betydelsen av de möten och lärdomar jag fått av alla barn jag känner och har träffat, dels genom mitt tidigare arbete som lärare, men även de jag mött i andra sammanhang. Det är ni som fått mig att förstå vikten av den miljö ni vistas, utvecklas, samspelar och leker i.

Samtliga tabeller och figurer är gjorda av författaren.

Omslagsbilden är tagen av Sara-Stina Tegnander och publicerad med hennes tillstånd.

SAMMANFATTNING

Arbetet innehåller ett referat av Boverkets skrift (2000) ”Unga är också medborgare – om barns och ungdomars inflytande i planeringen” samt en empirisk studie av 12 utvalda kommuners lekplatsprogram.

I arbetet jämför jag vad Boverket (2000) skriver om barn och ungas inflytande, i huvudsak utifrån barnkonventionen, med vad som skrivs om inflytande i planeringen av lekplatser i de utvalda kommunernas lekplatsprogram. Jag tittar även genom studier av lekplatsprogrammen på vad som i övrigt styr i planeringen av lekplatser.

Resultaten visar att kommunernas intentioner är att barn och unga ska delta i planeringen, men i vilken utsträckning detta verkligen sker går inte att utläsa. Utöver intentioner om barn och ungas deltagande styrs planeringen av lekplatser genom kommunala planer, plan- och bygglagen samt säkerhetsföreskrifter och krav om tillgänglighetsanpassning. Man lokaliserar lekplatser med utgångspunkt i att brukarna ska ha rimliga avstånd mellan hemmet och närmsta lekplats och att innehållet på lekplatserna ska uppfylla de olika lekbehov barn och unga i olika åldrar har. Forskning kring lek behandlas i lekplatsprogrammen och man framhåller bland annat behovet av lek i naturlika miljöer. Ett dominerande drag är att kommunerna av ekonomiska skäl avser att lägga ner en stor andel lekplatser, men också att de avser bygga större centrala lekplatser, stadsdelslekplatser eller temalekplatser.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<u>INLEDNING</u>	<u>1</u>
BAKGRUND	1
SYFTE.....	1
AVGRÄNSNING OCH DEFINITION	1
METOD OCH MATERIAL	2
 <u>RESULTAT.....</u>	 <u>4</u>
REFERAT	4
JÄMFÖRELSEPUNKTER	14
JÄMFÖRELSER	15
 <u>DISKUSSION</u>	 <u>22</u>
 <u>LITTERATURFÖRTECKNING</u>	 <u>26</u>

INLEDNING

BAKGRUND

Forskning kring barn, unga och deras utemiljö har visat att tillgång till spännande och intressanta lekmiljöer främjar deras utveckling, hälsa och välbefinnande. Med det i beaktande är det väsentligt att arbeta med kommunala lekplatser och i deras utformning och förvaltning sträva efter att skapa bästa möjliga miljö för lek och rekreation för barn och unga. Barnkonventionen från 1989 säger att barnets bästa alltid ska komma i främsta rummet, att barnet har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla de frågor som berör honom eller henne. I planeringen av kommunala lekplatser måste alltså även barnen själva tillåtas vara delaktiga. Boverket gav år 2000, på uppdrag av regeringen, ut skriften "Unga är också medborgare – om barns och ungas inflytande i planeringen". Skriften utgår från barnkonventionen och behandlar lekplatsutvecklingens historia, lagar och rättsregler samt hur man kan arbeta för att integrera barn och unga i samhällsplaneringen. Både kravet på inflytande från barn och unga och forskningsresultat kring hälsa, utveckling och välmående gör det intressant att studera hur man resonerar kring barn och ungas utemiljö i kommunal förvaltning. Märit Jansson skriver i en rapport (2008) att utbudet av lekplatser under de senaste åren genomgått omfattande förändringar och att kommuners olika strategier lett till att utbudet av lekplatser varierar stort. Nya normer för säkerhet har lett till att kommuner börjat se över sina lekplatser och det är enligt Jansson (2008) en av huvudorsakerna till att många lekplatser idag har tagits bort. Nya regler för tillgänglighet är också föremål för förändrade strategier i planering av lekplatsutbud. I många kommuner är lekplatserna dessutom föråldrade och man står inför omfattande upprustningsbehov. Även brukarnas vanor och krav har förändrats och omflyttning av befolkningen har lett till förändrade behov i olika bostadsområden (Jansson 2008). Många kommuner har i och med de nya kraven på och behoven av upprustning av lekplatserna utformat dokument för planering av lekplatsutbud. Mot bakgrund av ovanstående är det intressant att studera vad som tas upp i kommuners lekplatsdokument. Med hjälp av ovan nämnda skrift från Boverket samt ett antal dokument rörande planering av lekplatser kommer jag i detta arbete söka svar på vad som styr planering av lekplatsutbud i svenska kommuner.

SYFTE

Syftet med arbetet är att ta reda på vad som styr planering av lekplatsutbud i svenska kommuner.

Målet är formulerat tre delar;

- att söka reda på vilka dokument som styr planering av lekplatser
- att söka reda på vilka aspekter som tas upp i lekplatsprogram
- att jämföra statliga rekommendationer med kommunal praktik

AVGRÄNSNING OCH DEFINITION

För att få en tydlig referens att jämföra teori och praktik med har jag istället för en traditionell litteraturstudie valt att göra ett refererat av Boverkets skrift "Unga är också medborgare – om barns och ungas inflytande i planeringen" Boverket (2000). Det empiriska materialet i studien

är avgränsat till 12 utvalda kommuners lekplatsprogram. Med lekplatsprogram avses här ett dokument som beskriver hur en kommun har för avsikt att arbeta med sina lekplatser.

METOD OCH MATERIAL

Jag inleder studien med ett referat och en bearbetning av Boverkets skrift "Unga är också medborgare – om barns och ungas inflytande i planeringen" (2000). Referatet börjar med att jag kort behandlar barnkonventionen, då det är på den Boverkets skrift (2000) vilar. Referatet sammanfattar jag i nio punkter med vilka jag därefter jämför tolv utvalda kommuners lekplatsprogram. Jag kompletterar sedan resultatet av jämförelsepunkterna med studier av lekplatsprogrammen där jag söker reda på vilka dokument planeringen grundar sig på samt vilka aspekter utöver dem som framkommer i referatet finns med och dominerar i planeringen av lekplatser idag. För att få en så rättvisande bild som möjligt har jag arbetat med referatet och jämförelserna parallellt.

Materialet utgörs alltså av tolv olika kommuners lekplatsprogram samt Boverkets skrift "Unga är också medborgare – om barns och ungas inflytande i planeringen" (2000). Skriften utgör ett centralt dokument i diskussionen kring barn och ungas medverkan i den fysiska planeringen i Sverige och är anledningen till att valt att utgå ifrån den i mitt arbete. Att skriften är central grundar jag dels på ett samtal med Bodil Rasmusson¹ och dels på att den finns refererad till både i Maria Kylins och i Fredrika Mårtenssons doktorsavhandlingar om att planera utifrån barnperspektiv. Skriften finns även refererad till i mer populärvetenskapliga böcker om planering för barn så som i boken "Lek äger rum" av Anna Lenninger & Titti Olsson och i "Barnens stad" av Nic Nilsson.

För att hitta kommuner med lekplatsprogram har jag använt internetsökmotorn Google. Inga specialinställningar har använts och sökningarna har gjorts med sökmotorn inställd på sökning av hela webben. Vid träffar har de resultat Google ansett som liknande ignorerats. Sökningarna är gjorda under vecka 24 och 25 år 2008.

I sökningarna på Google har jag var för sig kopplat samman orden lek, lekplats och lekmiljö med orden plan, program, strategi, inventering, planering, policy och utredning. Det gav totalt 21 olika sökord. (Se tabell 1.)

Tabell 1. Antal kommuner med kopplingar till eventuellt lekplatsprogram som har påträffats under respektive sökord. (En kommun förekommer endast under ett sökord vilket innebär att eventuella dubbelträffar är uteslutna.)

	Lek-	Lekplats-	Lekmiljö-	Totalt:
– plan	1	6	0	7
– program	0	6	0	6
– strategi	0	0	0	0
– inventering	0	6	0	6
– planering	0	1	0	1
– policy	0	4	0	4
– utredning	0	15	0	15
Totalt:	1	38	0	39

¹ Telefonsamtal juni 2008.

Utöver ovan redovisade sökord har jag kontaktat ytterligare sex kommuner per telefon, via tips² om eventuella lekplatsprogram. Sammanlagt har sökningarna genererat 45 ”träffar” på möjliga lekplatsprogram. (Se bilaga 2 och 3.)

De träffar som jag har kunnat koppla till en kommun och ett lekplatsprogram har jag följt upp. I vissa fall har de lett direkt till en nedladdningsbar pdf-fil. I övriga fall har jag sökt upp respektive kommuns hemsida för telefonnummer till relevant person. Jag har sedan ringt upp och sökt kontakt med den eller de personer som kunnat svara mig huruvida eventuellt relevanta dokument funnits i kommunen. (Se bilaga 2 .) I de fall där ett eventuellt relevant dokument funnits har jag fått det skickat till mig, antingen via e-post eller via post. Jag har använt tre veckor för insamlandet av lekplatsprogram. Program som inte anlänt inom denna tid har jag inte tagit med i övervägandet för studier. Kommuner från vilka lekplatsprogrammen har dröjt har jag kontaktat en gång för påminnelse.

Utifrån eftersökningarna har 21 dokument funnits tillgängliga för att kunna väljas ut för studien (Se bilaga 3 .) Ur det totala antalet tillgängliga program har jag till studien valt ut 12 program. Kriterierna för urvalet har varit:

- Aktuella dokument utan uppföljningar under bearbetning
- Dokumentens aktualitet, inte äldre än skapat 2002 och där giltighetstiden inte har passerat innevarande år, dvs. 2008
- Ett innehåll som beskriver en framtida utveckling och eller vision för en kommuns lekplatser

Urvalsprocessen gav lekplatsprogram från följande kommuner;

- Eskilstuna
- Gävle
- Göteborg
- Halmstad
- Karlshamn
- Kristiansstad
- Laxå
- Linköping
- Malmö
- Norrköping
- Skövde
- Västerås

Lekplatsprogrammet från Karlshamn är gjort av SWECO på uppdrag av Karlshamns kommun. Övriga program är upprättade av kommunerna själva.

I jämförelserna av de olika programmen har jag ställt upp de parametrar som varit av betydelse för planering och listat deras förekomst i tabeller med hjälp av Microsoft Office Excel. (Se bilaga 1.)

² Muntligen, Märith Jansson, maj 2008.

RESULTAT

REFERAT

BARNKONVENTIONEN

Den 20 november 1989 antog FN: s generalförsamling FN: s konvention om barns rättigheter, Barnkonventionen. Året efter, den 21 juni 1990 ratificerade Sverige konventionen utan att reservera sig på någon punkt. Då ett land har ratificerat en konvention innebär det att det folkrättsligt har bundit sig till att förverkliga den. Barnkonventionen är en del av den internationella folkrätten, dock ställs handlingar som inte är förenliga med barnkonventionen inte inför domstol. De enda sanktioner som kan riktas mot ett land som inte uppfyller konventionen är kritik och påtryckningar. Med jämna mellanrum ska de stater som ratificerat konventionen lämna en rapport till FN: s kommitté för barns rättigheter (barnrättskommittén) i Genève.

Barnkonventionen definierar vilka rättigheter som borde gälla för alla barn i hela världen, oavsett kultur, religion eller andra särdrag. Den innehåller 54 artiklar, 41 av dem slår fast vilka rättigheter varje barn ska ha. De övriga artiklarna handlar om hur staterna ska arbeta med konventionen. De 41 sakartiklarna hör alla samman, ingen av dem är helt skild från den andra vilket innebär att barnkonventionen ska läsas som en helhet (Barnombudsmannen 2008).

”UNGA ÄR OCKSÅ MEDBORGARE

– OM BARN OCH UNGAS INFLYTANDE I PLANERINGEN”

Referatet följer huvudsakligen bokens struktur och uppbyggnad och är därmed indelat i tre olika avsnitt.

- Del I; Bakgrund och förutsättningar
- Del II; Barnen, ungdomarna och samhällsplaneringen
- Del III; Förslag till regeringen

I referatet har jag valt ut de delar jag ansett relevanta för min studie. Inför varje del gör jag en liten sammanfattning av vad ur de olika delarna jag tar upp. ”Unga är också medborgare – om barns och ungdomars inflytande i planeringen” (Boverket 2000) refereras från och med sidan 5 fram till och med sidan 13.

Unga är också medborgare – om barns och ungdomars inflytande i planeringen

Boverket gav år 2000 ut ”Unga är också medborgare – om barns och ungdomars inflytande i planeringen”. Boken är skriven till regeringen, som svar på det uppdrag Boverket tillsammans med Barnombudsmannen, Ungdomsstyrelsen, Vägverket och Svenska kommunförbundet fick att visa på hur barns och ungdomars inflytande i samhälls- och trafikplaneringen kan åstadkommas. Boken vänder sig förutom till regeringen, även till vuxna som på olika sätt arbetar för att öka barns inflytande i den fysiska samhällsplaneringen.

”Unga är också medborgare” är skriven utifrån tre av barnkonventionens artiklar, 1, 3 och 12. Artikel 1 definierar barn som de medborgare som är under 18 år. Artiklarna 3 och 12 ingår i de fyra så kallade huvudprinciperna, vilka är vägledande för hur de övriga artiklarna ska tolkas. Artikel 3 anger att det alltid är barnets bästa som ska komma i främsta rummet, vid alla tänkbara åtgärder som rör barnet. Artikel 12 handlar om barnets rätt att uttrycka sina åsikter, och att barnet ska och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. I beaktandet av barnets åsikter ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad. (För artikel 1, 3 och 12 i sin helhet, se bilaga 4.)

Del I; Bakgrund och förutsättningar

Ur denna första del i ”Unga är också medborgare” har jag valt att plocka ut och beskriva hur dagens lekmiljöer har växt fram utifrån stadsplaneringen, med start vid sekelskiftet mellan 1800- och 1900-talet. Denna historiska del ligger aningen utanför arbetets undersökande del men är intressant ur lekplatsplaneringens utvecklingsperspektiv varför den ändå finns med i arbetet. Efter detta lyfter jag fram vilka lagar och rättsregler som presenteras rörande barn, ungdomar och samhällsplanering.

Historia– stadsplanering och lekmiljöer

Barnen lever på de vuxnas villkor

I slutet av 1800- och början av 1900-talet inleddes en samhällsförändring där allt fler flyttade från landsbygden och in i städerna. I större och medelstora städer var byggandet intensivt. Det var under denna tid som de allra första lekplatserna dök upp. Lekplatserna tillkom dock inte för barnens skull, utan för att barnen ansågs slita på de fina parkerna. I och med att det var vid denna tid som de första lekplatserna dök upp utgjorde de endast ett marginellt inslag i bebyggelsen. Barnen var mer eller mindre osynliga och levde på de vuxnas villkor. I samhället var de maktlösa och beroende, placerade längst ner på samhällsstegen.

Stadens områden och avsaknad av plats för barnen

Under början av 1900-talet delades staden in tre zoner, Stadskärnan, Nystadsdelen och Ytterstaden. I Stadskärnan byggdes Stortorget med Rådhuset, Järnvägsparken, och Stadsparken. Stadskärnan innehöll också kultur- och nöjeslokaler, förvaltningslokaler och skolhus. Här fanns all service och offentlig verksamhet samlad, för invånarna att delta och samlas i. I innerstaden fanns det dock bara plats för bättre bemedlade att bo. Stadskärnan var ett disciplinerat område och saknade utrymme för barn. Stadsparkens gräsmattor fick man inte

beträda, än mindre fick de användas som lekytor för barn. Nystadsdelen byggdes som en gles rutnätsstad utanför stadskärnan. Lägenheterna byggdes som borgarvåningar och hade god standard. Privata trädgårdar förvandlades till ljusinsläpp för de höga husen och gårdsutrymmena i botten av dessa blev små och mörka. De privata trädgårdarna ersattes av parker och planteringar. I Nystadsdelen fanns det heller inte plats för barn och ungdomar. Ytterstaden låg inom stadsgränsen, men utanför det stadsplanlagda området. Det blev en frizon där allt nytt hamnade som inte passade in någon annan stans. Ytterstaden blev en arbetarförort och ett servicesamhälle till borgarstaden. Hit flyttade arbetarna för att kunna jobba i de nya industrierna. Bostadsstandarden var blandad och det fanns hyreshus och hem i alla storlekar och på små och stora tomter. Gårdarna i ytterstaden kunde innehålla vårdträd, syrenbersåer och där kunde även finnas möjlighet till egen odling. I Ytterstaden var gatan och nykterhetslogen de enda gemensamma offentliga platserna. I denna del av staden fanns bättre utrymme för barnen. De utnyttjade gatulivet och gårdar till lek och upptäcktsfärder, och ofta fick de klara sig själva under dagarna då föräldrarna arbetade. Under denna tid kom den första kritiken mot staden som god miljö för barnen. Arbetarstadsdelen med sitt gatuliv kom att betraktas som en farlig plats. Myndigheter och borgare såg gatan och barnens lekmiljöer som en grogrund för kriminalitet och sociala problem.

Gaturummet försvinner som vistelseplats

Under 1920-talet hade bilismen ökat så pass mycket att den hade tvingat upp människorna på trottoarerna. Man ansåg det nu nödvändigt att trafikundervisa barnen, i syfte att de skulle lära sig att anpassa sig till bilarna. Gatan som länge hade varit en betydelsefull mötesplats för både barn och vuxna krympte, och blev direkt olämplig som lekplats.

Mer ytor åt barnen och organiserad parklek

Under 1930-talet byggdes allt fler egnahemsområden och familjehus. Man började också bygga småstugeområden, vilket var enfamiljshus i form av småstugor. I dessa områden hade de boende tillgång till egen trädgård och möjlighet till odling. Även barnen fick här mer utrymme då de fick egna små trädgårdar att leka i. Småstugeområdena var anpassade till naturen och terrängen vilket också gav gott om områden till lek. I mitten av 1930-talet startade den första organiserade lekverksamheten, med anställda "parktanter" vid lekplatser i Stockholms innerstad. I början fanns ett starkt fostrande inslag i verksamheten och barnen uppmanades att var rädda om parkmiljön. Ambitionerna för parkleksverksamheten var stora och den ansågs betyda mycket för barns utveckling. Synen var att barnen var mottagare som skulle fyllas med kunskap och lärdomar. Parkleken ansågs därmed som en värdefull förebyggande barn- och ungdomsverksamhet. På 1930-talet kom brister i samhällsplaneringen och utformningen av den fysiska miljön att anges som orsaker till problem med olika typer av klämskador, fallolyckor, drunkning och liknande.

Bostadsområden med plats för barnen

I slutet av 1940-talet växte de så kallade bostadsområdena fram, det var ofta snabbt utbyggda stadsdelar och byggda enbart för boende. Folkhemmet var på frammarsch och man byggde nu framförallt för barnfamiljerna. Det skedde under denna tid en övergång från trädgårdsstad till park- eller naturstad, hus och gator anpassades till terrängen och vegetationen. De gemensamma utrymmena blev viktiga och den egna trädgården ersattes av ängen och sportfältet. För barnen fanns det nu gott om lekområden.

Offentliga rummet fylls av bilar och mer fokus på lekparker

Vid 1950-talets mitt fick allt fler råd att ha egen bil. För att ge plats åt bilen i städerna revs parker och promenader stensattes. Nyanlagda torg och öppna platser blev till rum för bilen

istället för människor. Trafiken orsakade allt fler barnolycksfall vilket ledde till startande av utredningar, forskning och utvecklingsarbeten för att förebygga olycksfallen. I samband med det utreddes också säkerheten på de offentliga lekplatserna vilka även de svarade för en del av olycksfallen. Under denna tid introducerades skolgårdsleken i Stockholm och de första "skogsmulleskolorna" introducerades i syfte att undervisa barnen om naturen. I slutet av 50-talet anordnade man i Stockholm ett europeiskt seminarium där fokus låg på lekparkerna.

Miljonprogrammet och strukturerad trafikplanering

1965 kom Miljonprogrammet med syftet att komma tillrätta med trångboddhet och bostadsbrist. På ett minimum av tid färdigställdes tusentals lägenheter, med närmast industriell teknik. På det sätt man byggde togs det sällan hänsyn till terräng, vegetation eller andra förhållanden på platsen. Barnens lekplatser blev likformiga och utan variation. Efter 1965 kom även nya principer för trafikplanering att introduceras. Det traditionella kvarteret och den omslutande stadsgatan försvann och ersattes av trafikleden, cykelvägen och gångstråket. Inne i stadsdelarna förgrenade sig nu gatorna i säckgator med bebyggelse runtomkring. Mellan säckgatorna fanns bilfria zoner för lek och vistelse. För barnens del innebar de trafikseparerade stadsdelarna att de utsattes för färre olycksrisker. Nackdelen med trafiksepareringen var att fritidsaktiviteter utanför stadsdelen kunde bli svårtillgängliga. 1967 tillsattes en utredning om frågor rörande tätortsmiljöns utformning med hänsyn till barns utomhusverksamhet

Barnens miljöer börjar lyftas fram

Under 1970-talet fanns en allmän uppfattning i samhället att miljön i de nya storskaliga bostadsområdena var en dålig uppväxtmiljö för barn. I statliga utredningar presenterades förslag till åtgärder för att förbättra de nybyggda bostadsområdena. Många förslag innebar utveckling av lekplatser och barns lekmiljöer. Under denna tid växte även bygglekplatser fram. De gav möjlighet till en friare lek och fritt skapande med stöd av vuxna ledare. Begrepp som jämlikhet, medinflytande och samverkan började finnas med i utredningar, läroplaner och i grannskapsarbeten. Socialstyrelsen och Statens Planverk utfärdade rekommendationer för bostadsområdets trafiksäkerhet och aktionsradier utifrån barns olika åldrar. Det tillsattes även en statlig barnmiljöutredning för att belysa barns totala levnadssituation. Man hade stor tilltro till planeringens möjligheter och till de professionellas kompetens, men man hade ännu inte börjat fråga barnen vad de själva ansåg.

Intresse för barnperspektiv och delaktighet växer

Under 1980-talet handlade byggande om att komplettera och förnya bebyggelsen genom förtätning. Intresset för barns villkor i stads och bostadsmiljöer minskade bland forskare och arkitekter och i den allmänna debatten. Däremot ökade intresset för barns eget perspektiv och möjlighet till delaktighet och medbestämmande. Flera olika verksamheter startades där barn och ungdomar gjordes delaktiga i utformningen av den egna närmiljön i skolan eller bostadsområdet.

Barnkonventionen ger barnen en roll bland de sakkunniga

Barnkonventionen från 1989 ger uttryck för ett paradigmskifte i synen på barnet och barndomen. Nu började man på allvar att se barnet som en kompetent och aktiv människa med stark livskraft och en egen vilja till utveckling. En ökad tilltro att barn kan bidra med nya dimensioner och perspektiv på samhällsfrågor utvecklades. Barnen räknades nu in i kretsen av de sakkunniga.

Nittiotalet

På 1990-talet har gamla bangårdar, hamnar, och verkstadsområden omvandlats och fått nytt innehåll i form av högskolor, gallerier och butiker. Vid trafikleder i städernas utkanter har stormarknader för bilburna kunder växt fram. Inne i städerna finns nu bilfria gågator. Bostadsstadsdelar byggda under 1980- och 90- talen har varit mer varierade än de som byggdes under 1960- och 70- talen.

Lagar och rättsregler

Internationella dokument

Utöver Barnkonventionen, som är det viktigaste och största dokumentet rörande barns medbestämmande finns ytterligare några betydelsefulla internationella FN-dokument. Agenda 21, tillkom vid FN:s konferens i Rio de Janeiro 1992 och är ett handlingsprogram som ger riktlinjer för att uppnå en hållbar utveckling genom att utrota fattigdom och undanröja hoten mot miljön. Målen för Agenda 21 sträcker sig in i det 21:a århundradet. Kapitel 25 i Agenda 21 handlar om barns och ungdomars roll för hållbar utveckling. Kapitlet handlar om miljö, ekonomisk och social utveckling. I detta kapitel framhålls vikten av att barn och ungdomar aktivt deltar på alla beslutsnivåer för att en säker och sund framtid för ungdomen säkerställs. Habitat I och II, berör boende- och bebyggelsefrågor och är resultatet av två FN konferenser, den första i Vancouver 1976 och den andra i Istanbul 1996. Habitat II:s handlingsplan kan ses som en utveckling av Agenda 21. I dess inledning lyfts barn och ungdomar fram och man pekar på vikten av att ta till vara deras skaparkraft och tankar om miljön. I Habitat II görs också en tydlig markering av barnkonventionens betydelse.

Nationellt

BRA 21 (Barnens Rättigheter – Agenda 21) är ett svenskt nätverk som har tagit initiativ till att koppla ihop Barnkonventionen och Agenda 21. Nätverket verkar för samordning mellan aktörer på alla nivåer i det svenska samhället samt för att stödja och utveckla dialogen på lokal nivå.

Viktiga utgångspunkter för BRA 21 är:

- fråga barn vad som är viktigt för dem
- lyssna till barnens tankar och visioner
- barn ska tillåtas vara med i planering och skötsel av den egna miljön
- barn och ungdomar ska mötas med respekt
- barnens medverkan är avgörande för att skapa hållbar utveckling

Rättsregler som berör barn och ungas inflytande

Plan- och bygglagen har en särskild formaliserad beslutsprocess som garanterar medborgarinflytande. Vid upprättande av nya planer är ett av målen att alla som är berörda ska garanteras ett inflytande. Arbetet med planerna ska ske med öppenhet och insyn. Det finns ingen bestämmelse i den svenska grundlagen som riktar sig speciellt mot barns och ungdomars inflytande. Dock gäller lagarna i princip varje medborgare, oavsett ålder. Rätt till elevinflytande är reglerat i skollagen och förordningar som hör till den.

Demokrati och medborgarinflytande

För att en demokrati ska anses vara levande krävs det att medborgarna är aktiva vid beslut som rör gemensamma frågor. Medborgarinflytande kräver därmed att medborgarna har tillgång till information om vad som ska beslutas och hur det kommer att påverka dem. I Sverige har medborgarna formellt sett stora möjligheter att påverka och ha inflytande över samhällsplaneringen, men trots det är medborgaraktiviteten inte särskilt stor. Barn och ungas

medverkan och inflytande begränsas av att de är beroende av vuxnas attityder och förhållningssätt. För att barn och unga ska kunna påverka behöver de andra och mer indirekta vägar än de traditionella kanalerna.

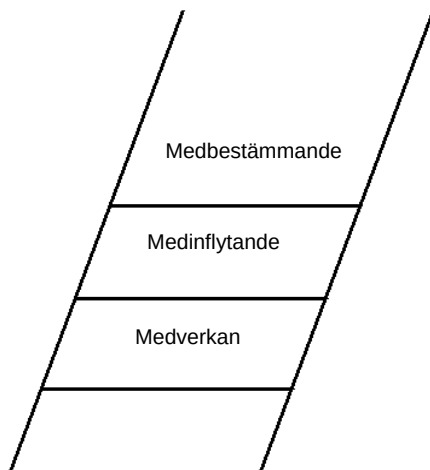
Medinflytande eller skendemokrati

Den amerikanska planeraren Sherry Arnstein utarbetade 1969 en modell för medborgares inflytande i beslutsprocesser i samhället. Modellen presenteras i form av en steg med tre nivåer av delaktighet; medverkan, medinflytande och medbestämmande.

Medverkan delas upp i två delar; manipulation och sysselsättningsterapi. Exempel på manipulation är då medborgare placeras i rådgivande kommittéer. Tanken i sådana kommittéer är att medborgarna ska ge sitt stöd eller utan vidare anamma vissa ställningstaganden. Risken för den här typen av medverkan är stor då barn erbjuds att sitta med i paneler eller liknande. Barn är inte vana att kommunicera på det viset och det blir ett deltagande endast på de vuxnas villkor. Man lyssnar inte på barnen, men de applåderas och fotograferas. Ett annat exempel är när vuxna anlägger trädgårdar och låter barnen plantera några växter, och framhåller att barnen själva byggt och anlagt trädgården. Sysselsättningsterapi är en form av delaktighet där människors maktlöshet anses bero på deras egen bristande kompetens. Sådana exempel kan vara då barn ska hjälpa till, exempelvis vid gårdsstädning där de inte har något reellt inflytande över sitt ansvar.

Medinflytande delas upp i tre delar; information, konsultation och legitimering. Information är ett viktigt steg mot deltagande, dock under förutsättning att informationen kommer i så pass god tid att det finns utrymme för förhandling och därmed inflytande. Ett exempel på konsultation är attitydundersökningar, grannskapsmöten och offentliga utfrågningar. Om dessa inte leder till att medborgarnas synpunkter beaktas, anses det som hyckleri. Hyckleri kan vara när planerare erbjuder barn att rita sin idealstad eller drömllekplats som underlag för planering, utan att sedan ge återkoppling till barnen eller ens returnera förslagen. Med legitimering menas i Arnsteins teori även gisslan. Det är då viss representation finns, men där makthavarna sett till att representationen inte är tillräcklig för att hota den traditionella maktstrukturen. Risk för detta föreligger också när barn finns representerade i olika råd och styrelser.

Medbestämmande innehåller kompanjonskap, delegerad makt och medborgarkontroll. I ett kompanjonskap är makten omfördelad genom förhandlingar mellan medborgare och makthavare. Medborgarna har då i form av aktionsgrupper tagit sin del av makten och behåller den. Vid delegerad makt har medborgarna makt över en viss plan eller ett visst program. Medborgarkontroll innebär att medborgarna själva ansvarar för vissa program eller institutioner.

Figur 1. Sherry Arnsteins stegmodell över medborgarinflytande. (Bearbetad efter Boverket 2000.)

Del II; Barnen, ungdomarna och samhällsplaneringen

Ur del två inleder jag med att behandla hur barn och ungdomar använder sig av sin fysiska miljö. Därefter nämner jag skolan som forum för samhällsplanering i samarbete med barn och unga. Jag nämner även kort några olika arbetssätt och metoder för kommunal planering med barn och unga i fokus. Avslutningsvis behandlar jag den fysiska miljöns livscykel och olika möjligheter för påverkan i dess olika stadier.

Barnen, ungdomarna och den fysiska miljön

Barnen är de som bäst känner till sin närmiljö, och den är en viktig resurs för deras utveckling. Det är ofta barnen och ungdomarna som är de flitigaste användarna av den offentliga miljön. Deras sätt att använda miljön skiljer sig dessutom ofta från vuxnas. Miljöer vuxna skapar för barn och unga tenderar att bli alltför välplanerade, statiska och funktionsbestämda. Överblivna och identitetslösa grönytor är många gånger viktiga för barn och unga då de själva kan rå över dess funktioner. I närmiljön kan enskilda platser vara mycket väsentliga. Det kan vara ett träd eller en sten, en liten sluttning eller dunge. Ofta är det platser som vuxna inte känner till som betydelsefulla för barnen. En stor del av en individs identitet hänger samman med mänskliga relationer, men även relationer till platser och miljöer är viktiga i identitetsskapandet. Viktiga krav att ställa på barns närmiljöer är att de ska vara trygga och säkra, men de ska även erbjuda stimulans och goda lekmöjligheter. Mellan barn och vuxnas bilder av hur miljöer ska utformas finns därmed en inneboende konflikt. Det är därför viktigt att lyssna på barnen i skapandet av deras miljöer.

Barn i olika åldrar använder miljön på olika sätt. De minsta barnen rör sig bara i den allra närmsta miljön från hemmet och då i sällskap av sina föräldrar. Miljöer för små barn måste därmed vara inbjudande även för vuxna. När barnen blir lite större och börjar cykla ökar deras rörelseområde och de rör sig runt i hela sitt närområde. För att närområdet ska vara säkert är det viktigt att det är fritt från biltrafik och parkeringar. De ännu lite större barnen har behov av att frigöra sig från beroendet av vuxna och det är väsentligt för dem att utveckla sina kamratrelationer. I fråga om de mellanstora barnens behov är vikten av trygga trafikmiljöer stor och barnens lekmiljöer krymper då man leder in trafik i dem. Barn får också svårare att

behålla sina sociala nätverk då de inte kan ta sig till sina kamrater på egen hand. För ungdomar är offentliga platser viktiga som samlingspunkter och för dem är allmänna kommunikationsmedel viktiga, även under kvällstid då cykelvägar kan kännas osäkra att färdas på.

Skolan – en viktig arena för samhällsplanering

Skolan är en viktig plats för barn och ungdomars medborgarinflytande. Skolan bygger på centrala dokument vilka ger stöd för undervisning om och delaktighet i formandet av närsamhället. Skolan är därmed en utmärkt plats för möte mellan planerare och barn. I skolan finns också pedagoger som kan fungera som tolkar för de minsta barnen.

Arbetsätt och metoder för kommunal planering

Det finns några olika sätt och arbetsmetoder för kommuner att garantera för att barn och ungas åsikter tillvaratas i planering;

- Barnbokslut; alla nämnder och styrelser bilägger ett speciellt barnbokslut som belyser hur fattade beslut påverkat levnadsvillkoren för barn och ungdomar.
- Barnbilaga; konsekvensanalyser för barn- och ungdomsperspektiv som redovisas i en särskild bilaga till kommunens budget.
- Barnchecklista; ett hjälpmedel inför beslut som berör barn och ungdomar. Vanligtvis ett formulär med frågor som ska besvaras med ett ”ja” eller ”nej” utifrån konsekvenser för barn och unga. Då en fråga besvaras med ett ”nej” innebär det att en konsekvensanalys bör göras.

Olika praktiska metoder och inspirationsmaterial till arbete med barn och unga i den fysiska planeringen har producerats av bland annat Vägverket, Arkitekternas riksförbund, Boverket, Movium och Arkitekturmuseet.

Den fysiska miljöns livscyklar

Planeringsskede

Planeringsskedet pågår endast en kort tid men det är under det som medborgarna har störst och lagstadgad möjlighet till inflytande. Plan- och bygglagen innehåller en särskilt formaliserad beslutsprocess som garanterar medborgarinflytande. Den fysiska samhällsplaneringen sker i kommunerna och i huvudsak på stadsbyggnadskontoren. Barns och ungas medverkan i den fysiska planeringen har lyfts fram och fått en mer central roll i och med barnkonventionen. Kommunala planerare har i sammanhanget en nyckelroll. För att lyckas måste de skaffa sig kunskaper om dagens unga, om deras tankar, värderingar, rörelsemönster, säkerhet och andra frågor. För att förverkliga barns och ungdomars inflytande i samhällsplaneringen behövs alltså väl utvecklade metoder för hur vuxna ska gå tillväga i sitt arbete. Viktiga aspekter i arbetet med medborgarinflytande är; tid, tydlighet, tidpunkter och platser. Att arbeta med medborgarinflytande tar tid och det krävs en tydlighet i vad som är möjligt att uppnå i olika situationer så att man inte skapar förväntningar som inte går att infria. Det är också viktigt att man möter barn och unga vid tidpunkter i planeringen där de har möjlighet att vara med och påverka. För att nå barn och unga är det viktigt att söka upp dem på de platser där de vistas, i skolan och i olika fritidsverksamheter.

Genomförande

I genomförandeskedet finns inga formella krav på medborgarinflytande. I genomförandet är aktörerna inte lika tydliga som under den kommunala fysiska planeringen. Här är det byggherren som är mest betydelsefull. Byggherren är den som äger marken och kan vara en privat ägare, staten eller landstinget, men det kan även vara kommunens egen mark. Här händer det att byggaren föreslår förändringar i förhållande till planen och till arkitektens ritningar, framförallt för att skära ned på kostnader. Även om barn och ungdomar har medverkat i planprocessen finns det inga garantier att de får vara med och ha synpunkter under själva byggprocessen. För att barn och ungdomar ska få verkligt inflytande är det viktigt att de får möjlighet att påverka även under genomförandeprocessen.

Förvaltning

I förvaltningsskedet finns heller inga formella krav på medborgarinflytande. Det är den i tid räknat längsta perioden i en plats livscykel. Den förvaltande organisationens öppenhet för miljöers förändringar och anpassningar till dessa kan vara betydande för att värdet i en miljö ska bibehållas eller kunna utvecklas. Den som förvaltar ett område har ett stort ansvar att vara lyhörd inför brukares skiftande behov och önskemål.

Del III; Förslag till regeringen

Del tre är bokens sista del och är en sammanfattning av det som tagits upp i övriga delar och kapitel, här refererar jag de delar som berör det jag tidigare tagit upp. Delen innehåller även förslag till åtgärder samt ett förslag till en lagändring av plan – och bygglagens portalparagraf, vilket jag refererar översiktligt.

Sammanfattning av ”Unga är också medborgare”

Synen på medborgarnas, och i synnerhet barns inflytande har ändrats under 1900-talet. Möjligheterna till medborgarinflytande är stor, men aktiviteten hos befolkningen liten. De ungas inflytande är en del av ett större problem kring bristande medborgarinflytande och ytterst handlar inflytande inte om metoder och lagstiftning, utan om vuxnas attityder och förhållningssätt. Det är endast i undantagsfall som planering med barn och unga i fokus utgår från barnens behov och de kunskaper de besitter om sin egen miljö. Barnkonventionen, plan- och bygglagen samt Agenda 21 ger barn och unga stort utrymme för inflytande som inte utnyttjas och det är i praktiken de enskilda kommunerna som avgör i vilken utsträckning barn och unga får komma till tals i planeringen. I den fysiska planeringen måste kontakten med barn och unga ske reflekterat och genomtänkt och planerare måste känna till och veta hur man kommunicerar med barn och unga för att kunna förverkliga deras inflytande. Det måste ske genom verklig dialog så man inte hamnar i situationer av skendemokrati eller manipulation. En naturlig arena för samarbete är skolan där centrala dokument förskriver studier om och i närsamhället och om demokratiprocesser. För att skapa reellt inflytande över den fysiska miljön behövs möjligheter till påverkan i alla olika skeden av den fysiska miljöns livscyklar, i planeringsskedet såväl som i genomförande- och förvaltningsskedena.

Viktigt i planeringen av barn och ungas utemiljö är även trafiksystemen. Det gäller både möjligheter att röra sig fritt utan att begränsas av farlig trafik och om att ha tillgång till fungerande kollektivtrafik. Det är även väsentligt att ha i åtanke att utemiljön är av stor betydelse för barn och ungas kontakter med kamrater och med vuxna utanför familjen. Omgivningarna kring bostaden är därmed viktiga delar av barns och ungdomars liv där de tillbringar mycket av sin uppväxttid. Man måste i planeringen ha i åtanke att barn och unga

inte använder utemiljöer på samma sätt som vuxna. Detta stärker ytterligare behovet av att rådfråga barnen vid planeringen av deras utemiljöer.

Utredningen föreslår

Utredningen föreslår en ändring i plan- och bygglagens portalparagraf där man vill lyfta fram och förstärka barn och ungas roll i planeringsarbetet. Man ger också förslag på försök med att aktivt stärka barn och ungdomars del i planeringsarbetet genom arbete i skola och kommun. Man vill utöver det stärka planerar- lärar- och förskolläraryrkesutbildningar med ökat fokus på fysisk planering utifrån barn och ungas deltagande. Man föreslår även att Boverket ges i uppdrag att utarbeta en rådgivande skrift som behandlar hur plan- och bygglagen samt miljöbalken kan tillämpas i arbete med barn och ungdomars inflytande i den fysiska planeringen. För att finna sätt för barn och ungas medverkan i genomförande och förvaltningsskedena föreslås att forskare ges i uppdrag att utvärdera hur barn och unga kan integreras i det arbetet.

JÄMFÖRELSEPUNKTER

Punkter rörande barn och ungas inflytande i planeringen utifrån ”Unga är också medborgare” (Boverket 2000), att jämföra med tolv utvalda kommuners lekplatsprogram.

1. Barnkonventionen

Artikel 12; Barns rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. (Habitat II gör en tydlig markering av barnkonventionens betydelse.)

2. Plan- och bygglagen

Alla medborgare, således även barn och unga, har enligt lag rätt till inflytande i planeringen.

3. Agenda 21

Kapitel 25 i Agenda 21 handlar om vikten av att barn och ungdomar aktivt deltar på alla beslutsnivåer i samhället.

4. BRA 21

Ett svenskt nätverk som har kopplat ihop Barnkonventionen och Agenda 21. Nätverket arbetar för barns medverkan i samhällsplaneringen genom samordning av aktörer på olika nivåer i samhället och med att utveckla dialogen på lokal nivå.

5. Skolan som arena för samhällsplanering

Undervisning om och delaktighet i formandet av närsamhället finns förankrat i skolans centrala dokument. Det gör skolan till en utmärkt plats för möte mellan planerare och barn.

6. Arbetssätt och metoder för kommunal planering

Barnbokslut, Barnbilaga och Barnchecklista är metoder för kommuner att kontrollera att beslut som tas i kommunen tar hänsyn till barn och unga.

7. Vuxnas attityder och förhållningssätt

Ytterst vilar barn och ungas möjligheter att komma till tals i planeringen på vuxnas attityder och förhållningssätt. För ett reellt inflytande är det avgörande *hur* barn och unga erbjuds delta i planeringen.

8. Delaktighet i planering – genomförande – förvaltning

För reellt inflytande måste barn och unga få vara med i alla stadier av den fysiska miljöns livscyklar.

9. Trafik

Barn och unga måste ges möjligheter att röra sig fritt utan att begränsas av farlig trafik och ha tillgång till fungerande kollektivtrafik.

JÄMFÖRELSE

Allmänt om lekplatsprogrammen

Motiv

Som motiv för upprättandet av lekplatsprogrammen anges i samtliga fall flera olika anledningar som vävs samman. Detta gör det svårt att utpeka något som starkt dominerande. Vanliga motiv är dock att man vill skapa attraktiva mötesplatser, öka lekvärdet och förbättra innehåll och utformning på kommunens lekplatser. Dessa motiv anges i sju av programmen. Säkerhetsanpassning av lekplatserna utifrån Svensk Standard anges bland motiven i hälften av programmen. Folkhälsa anges i fyra program och att lekplatsprogrammet ska fungera som planeringsunderlag eller riktlinjer för politiska beslut anges också bland argumenten i fyra program. Tillgänglighetsanpassning anges som ett av motiven i tre program, kartläggning av lekplatsbestånden i tre, ökad medvetenhet och kunskap kring barns lek i tre. Som uttalat motiv för upprättandet nämns ekonomiska skäl i två av programmen.

Årtal

Sex av programmen är från 2007. Två program är från 2008. Två program är från 2006 och ett från 2005. Det program som är äldst är från 2002, men dess giltighetstid sträcker sig fram till 2010 vilket är anledningen till att det ändå ingår i studien.

Omfattning

Sidantalet inklusive bilagor spänner från 2 upp till 106 sidor. I det mest omfångsrika programmet består huvuddelen av en inventering på 98 sidor. Det vanligaste är att programdelen, exklusive bilagor är mellan 8-17 sidor vilket är fallet i sju av programmen. De två största programdelarna är på 75 respektive 40 sidor. De tre till sitt omfång kortaste programmen är på mellan 2-5 sidor. Det absolut kortaste programmet på 2 sidor har trots sitt lilla omfång ett omfattande innehåll.

Illustrationer

Sex av programmen är illustrerade med fotografier, fyra har endast en illustration på framsidan. Två av programmen saknar helt illustrationer av bildkaraktär.

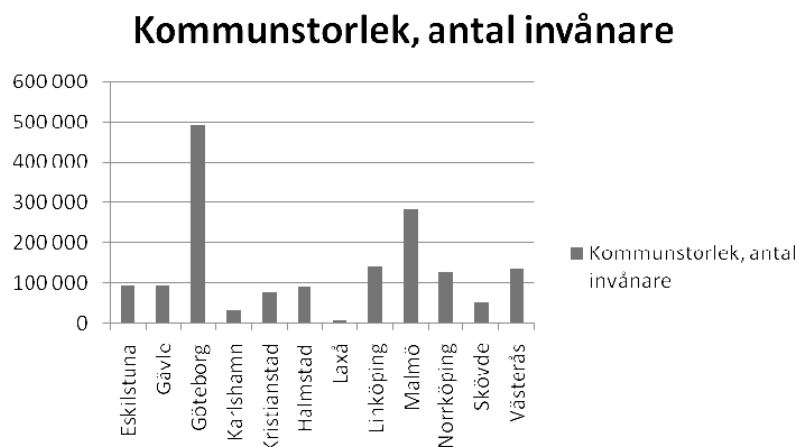
Inventering

Sju av programmen innehåller en inventering av kommunens lekplatsbestånd.

Kommunstorlek

De undersökta kommunernas storlek varierar från omkring 500 000 till strax under 6000 invånare. De flesta kommunerna har ett invånarantal på lite över eller lite under 100 000. (Se tabell 2.)

Tabell 2. Undersökta kommuners invånarantal

Jämförelser

Jag inleder med att jämföra jag de nio centrala punkter gällande barn och ungas inflytande i planeringen som jag funnit i "Unga är också medborgare" (2000) med de tolv utvalda lekplatsprogrammen. (I de fall jag specifikt anger vad som skrivits i de olika programmen nämner jag kommunerna vid namn, i övriga fall inte.) Därefter presenterar jag de dominerande aspekterna jag funnit samt vilka dokument som styr planeringen av lekplatser.

Jämförelsepunktern är: (Se även sidan 14.)

1. Barnkonventionen
2. Plan- och bygglagen
3. Agenda 21
4. BRA 21
5. Skolan som arena för samhällsplanering
6. Arbetssätt och metoder för kommunal planering
7. Vuxnas attityder och förhållningssätt
8. Delaktighet i planering – genomförande – förvaltning
9. Trafik

1. Barnkonventionen

Av de tolv undersökta kommunerna är det åtta som nämner barnkonventionen, fyra av dessa nämner uttryckligen artikel 12, som är den artikel som behandlar barn och ungas inflytande. De som nämner barnkonventionen, men inte artikel 12 tar ändå till viss del upp inflytande och brukarmedverkan. Tre kommuner tar utan att nämna barnkonventionen upp inflytande/brukarmedverkan. Ett program tar varken upp inflytande/brukarmedverkan eller barnkonventionen.

Tabell 3. Omnämmande av brukarmedverkan/inflytande och barnkonventionen i undersökta kommuners lekplatsprogram

Ort	Nämner uttryckligen barnkonventionen och artikel 12	Nämner barnkonventionen och till viss del inflytande/brukarmedverkan, men inte uttryckligen artikel 12	Nämner inte barnkonventionen, men dock inflytande/brukarmedverkan	Nämner varken barnkonventionen eller inflytande/brukarmedverkan
Eskilstuna			X	
Gävle	X			
Göteborg		X		
Halmstad			X	
Karlshamn				X
Kristianstad		X		
Laxå			X	
Linköping	X			
Malmö		X		
Norrköping	X			
Skövde		X		
Västerås	X			

– Nämner uttryckligen barnkonventionen och artikel 12

I Gävles program redogör man för att artikel 12 har lett fram till två åtgärder i skapandet av lekplatsprogrammet, dels att det lämnats ut på remiss till "Barn och ungdom" och dels att man hämtat inspiration till utredningen från ett samråd med barn och ungdomar man tidigare haft i arbetet med Gävle Stads översiktsplan (Gävle, 2007 s 23.) Linköping beskriver barnkonventionen relativt utförligt och att man i kommunstyrelsen antagit en särskild skrivning angående barns inflytande utifrån artikel 12 och 13. Man beskriver även en enkät och dess resultat från 1999 riktad till barn angående olika platser i Linköpings kommun. Enkäten är gjord "som ett led i kommunens arbete för att uppfylla barnkonventionens intentioner att ge barn ökat inflytande" (Linköping, 2002 s. 17). I Norrköpings omfångsrika program beskrivs två enkätundersökningar kring brukares önskemål och uppfattning av stadens grönytor. Man skriver också att kommunen har en särskild barnkonventionsgrupp och man tar upp aktuella artiklar ur barnkonventionen. Kommunens mål och visioner beträffande barn och deras utemiljö beskrivs och man avser ha en fördjupad kontakt med brukarna innan färdig planering av lekplatserna står klar. Västerås redogör i sitt program för vilka regler och föreskrifter som gäller vid byggande och planering av lekplatser. Däribland nämns artikel 12. Man skriver även att man har för avsikt att utveckla brukarinflytandet i sin verksamhet. I fråga om brukarinflytande skriver man också om ett lyckat samarbete man haft med förskolor och fritidshem då en av kommunens centrala lekplatser skulle upprustas.

– Nämner barnkonventionen och till viss del inflytande/brukarmedverkan, men inte uttryckligen artikel 12

Av de som tar upp barnkonventionen, men inte uttryckligen nämner artikel 12 finns ändå viss kommunikation med allmänheten beskriven. Göteborgs lekplatsprogram nämner att de vid skapande av ovanligare lekplatser gärna vill att "barnen själva deltar i utformning och byggande" (Göteborg, 2007 s. 6). Man anger barnkonventionens 31:a artikel, men inte artikel 12. Kristianstads kommun nämner flyktigt att Barnkonventionen föreskriver dialog i fråga om vad brukarna vill att lekplatserna ska innehålla, dock inte artikelns nummer eller något djupare kring dess innebörd. I Malmös lekplatsprogram nämner man att staden "har skyldighet att bevaka att gällande lagar som rör barns miljö följs" (Malmö, 2006 s. 8). Däri

påpekar man att barnkonventionen är viktigast och att en barnchecklista har utarbetats av Malmö Stad för att säkra barns intressen i planeringen. Skövde redogör i sitt lekplatsprogram utförligt vilka lagar och regler som styr utformningen av lekmiljöer för barn. I fråga om barnkonventionen har man sammanfattat barnets rättigheter i fyra punkter, varav en motsvarar artikel 12, utan att den uttryckligen nämns.

– Nämner inte barnkonventionen, men dock inflytande/ brukarmedverkan

Tre kommuner tar upp kommunikation med allmänheten, utan att man i övrigt nämner barnkonventionen. I Halmstads program nämns inte barnkonventionen alls, men man föreskriver dialog med allmänheten och boende inom berörda områden, dock i huvudsak för information kring eventuella arbeten. Val av vilka lekplatser som ska rivas, alternativt förnyas kan enligt programmet få lov att förändras efter dialog med boende, än om det är programmet som ska vara styrande. Eskilstuna anger inte barnkonventionen men skriver att ”barn ska delta i utformningen av lekparker” (Eskilstuna, 2008 s. 3) samt att olika yrkesgrupper med kunskap om barnens lek ska anlitas vid utformningen av lekplatser. Laxå nämner heller inte barnkonventionen men menar i sitt program att ”en samverkan mellan kommunen och lokala föreningar är önskvärd och nödvändig när det gäller lekplatsernas utformning och utseende” (Laxå, 2008 s 2). Man anser att de som bor och verkar lokalt har större möjligheter att se vad som behövs åtgärdas och att man genom samverkan kan fånga upp önskemål som finns.

– Nämner varken barnkonventionen eller inflytande/brukarmedverkan

Karlshamn nämner i sitt program varken barnkonventionen eller brukarmedverkan. De artiklar som i övrigt nämns i programmen är nummer 3, 6, 13, 23 och 31. (För artikeltexter se bilaga 3.)

2. Plan- och bygglagen

Plan- och bygglagen nämns i sex av de tolv programmen. I huvudsak tar man upp att bebyggelsemiljön enligt plan- och bygglagen ska utformas med hänsyn till behov av parker, grönområden och lektytor. Man tar även upp plan- och bygglagens krav om tillgänglighet. I två program tar man upp frågan om säkerhet utifrån plan- och bygglagen och att det är fastighetsägaren som har ansvaret för lekplatsers säkerhet och underhåll. I ett av programmen tar man bara upp att det i plan- och bygglagen finns regler som berör utemiljön, utan att beröra någon specifik punkt. I ett annat skriver man även om regeln att vistelsezoner ska gå före bilparkering, om det inte finns plats för båda. Inget av programmen tar upp plan- och bygglagens portalparagraf där inflytande i planeringen garanteras för alla medborgare.

3. Agenda 21

Inget av programmen tar upp ovanstående dokument i sina lekplatsprogram.

4. BRA 21

Inget av programmen tar upp ovanstående dokument i sina lekplatsprogram.

5. Skolan som arena för samhällsplanering

I Gävle redovisar man att man i ett stort samråd i samband med kommunens översiktsplan har frågat barn kring lekplatserna. Huruvida kontakten är tagen via skolan står inte att läsa. I

Kristianstads program står det att det då och då förekommer önskemål om skateboardramper i kommunal regi. Varifrån och hur dessa önskemål kommer till kommunen framkommer inte i programmet. Linköping har gjort en enkätundersökning riktad till barn i åldrarna 8-12 år där de fått redovisa vad de tycker och tänker om olika platser i Linköping. Det står inte uttryckligen men av formuleringarna kan man utläsa att undersökningen är gjord med hjälp av skolorna. Man beskriver även i sitt program om möjligheterna att i planeringen av lekplatser samarbeta med förskolor, skolor, fritidsgårdar, föreningar och boenden. Norrköping ger ett exempel på en skolgård där man gjort om hela utemiljön i ett samarbete mellan, kommunen, konstnärer, personal, föräldrar och elever på skolan. Man skriver också att man gjort två stycken enkätundersökningar angående utemiljön, en där man vänt sig till skolor, årskurs 5 och 8 samt andraårselever på gymnasiet och en undersökning där man riktat sig till barnfamiljer med barn upp till 13 år. I Skövdes program skriver man att önskemål framkommit från allmänheten om ett centralt beläget lekområde nära centrum. Hur dessa önskemål framförts framkommer inte av lekplatsprogrammet. Västerås beskriver utförligt ett projekt där man samarbetat med närliggande förskolor och fritidshem när kommunens stora centrala lekplats skulle rustas upp. Man skriver även att man under de senaste åren tagit kontakt med barn, dagbarnvårdare, förskolor och skolor i närheten av lekplatser inför planering och upprustning av de samma. Övriga sex program skriver inget om samarbete med skolor eller hur och om man tar eller tagit kontakt med allmänhet och brukare vid planering av lekplatser.

6. Arbetssätt och metoder för kommunal planering

Det är endast en kommun som tar upp användandet av Barnchecklista. (Barnchecklista, se sidan 11.) Inga av de övriga metoderna omnämns i något av lekplatsprogrammen.

7. Vuxnas attityder och förhållningssätt

I de undersökta lekplatsprogrammen tas inte denna problematik upp till diskussion.

8. Delaktighet i planering – genomförande – förvaltning

I fem av de tolv programmen tar man upp något konkret i fråga om hur man ska uppnå delaktighet i planering – genomförande – förvaltning. I Eskilstuna vill man underlätta kommunikationen med allmänheten kring underhåll och skötsel av lekplatserna genom att sätta upp tydliga skyltar med telefonnummer vid alla lekplatser i kommunen. Laxå nämner samverkan mellan kommunen och lokala föreningar för att få information om vad som behöver åtgärdas på lekplatserna. I Gävle vill man att de boende ska ta aktivt ansvar för sina närmiljöer och lekplatser och att veckokontroller och enklare åtgärder ska kunna utföras av de boende efter tecknat avtal. Linköping är den enda av de kommuner som nämner delaktighet i förvaltningsskedet som specifikt tar upp att barn och ungdomar ska ges möjlighet till inflytande i förvaltningen. Kommunen skriver att de planerar att utveckla olika former för lokalt medborgarinflytande vid planering såväl som vid anläggning och skötsel av lekplatser. I Norrköping önskar man att det ska bildas en "faddergrupp" som ska se till respektive lekmiljö. Gruppen ska fungera som kontakt gentemot kommunen och de som där ansvarar för lekplatsen, detta för att ge användarna möjlighet att påverka lekplatsen efter sina egna önskemål.

9. Trafik

Åtta av programmen kommenterar att planerare måste ta hänsyn till trafiken vid planerandet för barn och deras lekmiljöer. Man skriver till exempel att man sparar lekplatser med få brukare om det funnits barriärer i form av trafik för dem att passa för att nå en annan lekplats, att lekplatserna ska kunna nås på ett trafiksäkert sätt och om det inte är möjligt ska fler lekplatser byggas alternativt trafiksäkra passager. Man skriver också att det är viktigt att lekplatserna ligger på säkert avstånd från trafikerade ytor i det att leken inte ska fortsätta ut i trafiken.

Dominerande aspekter samt dokument som styr planering av lekplatser

Nedan redogör jag för vilka dokument planeringen grundar sig på och lyfter fram aspekter utöver ovanstående som dominerar i planeringen av lekplatser.

Grönplaner, Översiktsplaner, Detaljplaner och Boverkets rekommendationer

I sex av programmen skriver man om kommunens grönplan och eller översiktsplan och detaljplaner. I sammanhanget tar man upp krav på barns lekmiljöer såsom tillgång till bilfria miljöer samt lek på park- och kvartermark. Fyra lekplatsprogram nämner olika rekommendationer framställda av Boverket.

Säkerhet

Samtliga program behandlar på något vis säkerhet på lekplatserna, elva av de tolv nämner säkerhetsnormer eller Svensk Standard.

Tillgänglighet

Tillgänglighet tas upp i tio av de tolv programmen. Omfattningen av vad man tar upp är olika, men samtliga nämner mer än aspekt. Tre av programmen listar konkreta exempel på vad man kan och bör göra för att tillgängligheten för funktionshindrade ska öka. Tre av programmen skriver uttryckligen att de avser ha en handikappanpassad lekplats i varje stadsdel. Fem av programmen uttrycker att kommunens lekplatser ska vara tillgängliga för "alla" och inkluderar då både barn/unga och föräldrar. Två program anger att de i kommunen avser samarbeta med handikapporganisationer i utformningen av tillgänglighetsanpassningen, en kommun anger att de i dagsläget har två lekplatser anpassade för funktionshindrade och att de avser att i framtiden tillgänglighetsanpassa fler av lekplatserna. Två program citerar plan och bygglagens föreskrifter för tillgänglighetsanpassning. I två program skriver man att man vid ombyggnad och nybyggnation avser att tillgänglighetsanpassa samtliga lekplatser. I fem program avser man tillgänglighetsanpassa vid ombyggnad och nybyggnation så lång det är möjligt och rimligt. Inget av programmen specificerar typer av funktionshinder lekplatserna ska anpassas för eller i vilken omfattning anpassningen ska ske.

Ekonomi

Samtliga tolv program tar på något vis upp frågor rörande ekonomi i samband med lekplatsprogrammen. I åtta av programmen skriver man att man behöver minska antalet lekplatser för att kunna hålla en rimlig skötsel- och underhållsnivå. Ett av programmen skriver man endast tillfälligt avser att nedmontera de lekplatser som inte behövs idag. I tre av programmen konstaterar man att det befintliga antalet lekplatser inte är tillräckligt, och i två av dem avser man lägga ner ett antal lekplatser samtidigt som man nyanlägger andra, i områden med större behov och fler barn. I fyra av programmen föreslås skötselavtal med

föreningar eller bostadsförvaltare, detta med syftet att kunna behålla lekplatser som kommunen annars inte har ekonomiska möjligheter att hålla i god kondition. För att minska utgifterna för lekplatserna föreslås även att man vid nyinvesteringar satsar på lekredskap som har låga underhållskostnader, än om de är dyra i investering. Kostnader för själva nedläggningen av lekplatser tas upp i tre av programmen. I ett av programmen redogör man för möjligheterna att återanvända material från lekplatserna, exempelvis sand till dress av gräs eller som ogrästäckning.

Avstånd till lekplatserna

Tio av programmen skriver om vikten av avståndet mellan bostaden och närmsta lekplats, antingen i tid räknat eller i antal meter.

Åldersgrupper

Alla program utom ett skriver något angående åldersgrupper. I sju program redogörs det för de lekbehov barn i olika åldrar har. Sju av programmen som tar upp åldersgrupper uttalar att de avser att satsa speciellt på miljöer för ungdomar. I åtta av programmen föreslås att lekplatserna ska vara attraktiva även för vuxna. Två program nämner specifikt att lekplatserna även bör attrahera äldre och pensionärer.

Natur/vegetation, behov av skugga samt forskning kring lek

De olika kommunerna tar upp lek i naturen och vikten av vegetation på lekplatserna i olika omfattning. Ett av programmen nämner överhuvudtaget inte naturen, i ett program nämns vegetation endast i samband med att man inte ska välja att plantera allergiframkallande växter i närheten av lekplatser. I huvudsak lyfter man fram att lekplatserna ska byggas nära, i, eller i anslutning till naturmark, samt att lekplatsen ska byggas in i sin omgivning och att skogen ska vara en naturlig del av lekmiljön. Man skriver i fyra av programmen att lekredskap endast är ett komplement, eller till och med överlägsen naturen, och i ett program föreslås att redskap kan fungera som port in till lek i naturen. Naturen anges i sju av programmen kunna ge rekvisita till leken i form av pinnar löv och dylikt, att den skapar årstidsvariationer och att man på lekplatser ska acceptera en större "skräpighet" och mer löst material då det ofta tillhör barnens lek. Att vegetation kan ge såväl skugga som vindskydd nämns i sex program, men i hälften av fallen är det utifrån att vuxna eller personer med något handikapp kan tänkas behöva skugga. I alla program utom två refereras till forskning, antingen kring barn och lek i naturmiljö eller till folkhälsa och behov av rörelse, alternativt till forskning kring barns lek i största allmänhet.

Temalekplatser

Samtliga program tar upp att de planerar för någon form av större centrala lekplatser, stadsdelslekplatser eller temalekplatser. Dessa lekplatser avses fungera som utflyktsmål för hela orten eller i något fall även som turistmål. Innehållet ska vara attraktivt för så många olika åldrar som möjligt. De centrala lekplatserna ska ha ett extra rikt lekutbud, varierad utrustning och stora lekytor. I de fall det föreslås temalekplatser nämns teman som natur, vatten, bondgård, djungel, musik, frukt etc.

DISKUSSION

Begränsningar

Jag anser att arbetet har uppfyllt det inledande syftet, vilket innebar att ta reda på hur vad som styr planering av lekplatsutbudet i svenska kommuner. Svaren är dock koncentrerade till de kommuner som har upprättat lekplatsprogram. Eftersom långt ifrån alla kommuner har upprättat program för sin lekplatsplanering kan resultatet av studien inte sägas vara representativt för hela landet. Dock torde de visa på en allmän diskurs. Med sökmetoderna kan jag ha missat något program, är så fallet anser jag inte att det väsentligen påverkat resultatet. Sättet att studera programmen och välja ut dominerande aspekter har jag gjort på ett så objektivt och genomträngande sätt jag kunnat, men ändå med risken att de speglar mina egna tolkningar och intressen. Upprepades studien av någon annan skulle den kunna bli något annorlunda, men jag anser att den i stora drag ändå skulle påvisa samma resultat. Sättet på vilket jag valt att referera litteraturen samt valet av jämförelsepunkter speglar även det mina egna tolkningar och skulle kunna bli något annorlunda vid en upprepning.

I stället för en övergripande litteraturstudie har jag valt att tränga djupare in i en litterär källa genom att göra ett referat av boken "Unga är också medborgare". Valet att göra ett referat skulle kunna innebära en begränsning för arbetet, men då boken är skriven på uppdrag av regeringen och utgiven av Boverket väger den tungt inom området och redogör för stora delar av planering för barn och unga. Boken jag refererar är inte helt ny, men i de frågor som rör barnkonventionen och inflytande är litteraturen enligt min bedömning trots sin ålder relevant. Det som eventuellt har blivit inaktuellt är nätverk som rör barn och ungas inflytande i planeringen samt arbetssätt och metoder för kommunal planering. I referatet av historia, stadsplanering och lekmiljöer saknas hur diskussionen kring miljöer för barn utvecklats under 1990-talet.

Trots ovanstående brister anser jag att det som är relevant och som eventuellt saknas i litteraturen framkommer i studien. "Unga är också medborgare" (2000) fungerar därmed väl som stöd för studien av barn och ungas deltagande i planeringen utifrån barnkonventionens paragrafer.

Litteraturen i relation till lekplatsprogrammen

De punkter som inte tas upp är nummer 2, 3, 4, och 7

- Plan- och bygglagen (Punkt nummer 2.)
- Agenda 21 (Punkt nummer 3.)
- BRA 21 (Punkt nummer 4.)
- Vuxnas attityder och förhållningssätt (Punkt nummer 7.)

Frånsett plan- och bygglagen, som dock inte omnämns i egenskap av styrande dokument för barn och ungas inflytande i planeringen nämns ovanstående punkter inte i lekplatsprogrammen. Att plan- och bygglagen inte tas upp i egenskap av styrande för barn och ungas inflytande tror jag beror på den formulering lagen har där barn och unga inkluderas i "alla medborgare". Eftersom barn och unga inte är specifikt synliga i plan- och bygglagen märks de heller inte i tolkningarna och läsningen av lagen. Agenda 21 tas inte upp i något av programmen, inte

heller i form av andra kapitel. Kanske beror detta på att man inte inkluderat arbetet med Agenda 21 i det arbete och de planer som berör lekplatser? BRA 21, som är ett nätverk för barns medverkan i samhället borde rimligtvis synas i lekplatsprogrammen, men kanske är det så att nätverket inte är aktivt och därför inte heller är synligt i kommunernas planering? Slutligen saknas det i lekplatsprogrammen en diskussion kring vuxnas attityder och förhållningssätt, varför det är så har jag svårt att svara på. Det är dock beklagligt då jag efter att ha gjort detta arbete är än mer övertygad om att det är på vuxna det hänger i fråga om möjligheter för barn att påverka sin omgivning.

De punkter som tas upp i lekplatsprogrammen är nummer 1, 5, 6, 8 och 9

- Barn och ungas inflytande tas upp i nästintill samtliga program. Man tar upp inflytande direkt utifrån artikel 12 i barnkonventionen, barnkonventionen i stort eller i allmänna ordalag. (Punkt nummer 1.)
- Skolan som arena för samhällsplanering tas upp i tre av de undersökta programmen. (Punkt nummer 5.)
- Arbetssätt och metoder för kommunal planering finns med, men endast i ett av programmen. (Punkt nummer 6.)
- Delaktighet i form av konkretiserade förslag för planering – utförande – förvaltning finns presenterade i knappt hälften av programmen. (Punkt nummer 8.)
- Möjligheter för barn och unga att röra sig fritt utan att begränsas av farlig trafik samt tillgång till fungerande kollektivtrafik. (Punkt nummer 9.)

Resultatet av jämförelsen mellan lekplatsprogrammen och Boverkets ”Unga är också medborgare” (2000) visar att man överlag i kommunerna är väl medvetna om att barn och unga ska beredas möjlighet att delta i planeringen av lekplatserna. Detta redovisas i olika omfattning. I en del av programmen endast som ett påpekande i förbifarten, andra redogör för barnkonventionen och dess betydelse för planering mer ingående. Det är dock endast fyra av de undersökta kommunerna som närmre redogör för hur man använder sig av eller har använt sig av barnkonventionen. I tre av dessa går det att utläsa att man använt skolan som arena för diskussioner med barn och unga. I övrigt är det inte möjligt att se hur och i vilken omfattning det förordade inflytandet implementeras i planeringen. Att inflytande endast berörs i förbifarten är oroande, i kombination med bristen på exempel på hur man gått tillväga befarar jag att det faktiska arbetet med inflytande är ringa.

Enligt ”Unga är också medborgare” (2000) kräver planering i samarbete med barn både kunskap och engagemang från vuxna och planerare. Detta framträder i studien av lekplatsprogrammen genom den begränsade omfattning i vilket detta redovisas. Att få barn att aktivt delta i processen är komplicerat och kräver en kommunikation utanför den i sammanhanget konventionella. För att nå verkligt medbestämmande krävs det utifrån Sherry Arnsteins stegmodell speciella metoder för att nå översta steget i den trappa av medborgarinflytande hon beskriver. För att uppnå verkligt inflytande anser jag därmed att kommuners planering av barns utomhusmiljöer kräver såväl regler, som rutiner, kunskap och väl utvecklat samarbete med skolor. Utan detta tror jag att risken för att inflytande begränsas till ett par meningar i kommuners lekplatsprogram är stor. En genväg till skapande av goda

miljöer för barn skulle kunna vara att gå genom forskning kring barns lek och utforma lekplatser med dess hjälp.

I fråga om delaktighet och inflytande vid förvaltning av lekplatserna uttrycker de kommuner som tagit upp frågan sig vagt. Man talar om aktivt ansvar, faddergrupper och ambitioner om att utveckla olika former för lokalt medborgarinflytande. Formuleringarna är framställda som önskningar och ambitioner. Huruvida dessa önskningar och ambitioner förverkligats eller på vilka sätta de ska förverkligas framgår inte. Eftersom en stor del av en plats livscykel utspelar sig under just förvaltningsskedet är det i detta stadium som möjligheterna till inflytande är som viktigast. Här anser jag att barn och ungas medverkan borde vara som störst och enklast att genomföra. Detta skede ger dessutom möjligheter till förändringar och förändringar av den utförda planeringen. Här är man heller inte beroende av en lång och invecklad beslutsprocess, utan man skulle kunna arbeta mer direkt mot drift- och underhållspersonal. Jag anser också att en ytterligare fördel med inflytande under förvaltningsskedet är att barn och unga inte hinner växa ifrån sina önskemål innan de blir utförda.

Kommunal planering av lekplatser

Regelverk som styr utformningen av lekplatser är kommunala planer i form av grönplaner, översikts- och detaljplaner. Framförallt är det säkerhetsföreskrifter i form av Svensk Standard samt regler om tillgänglighet som är styrande. Även trafikutformning finns med i planeringen och man arbetar för att undvika barriäreffekter för barn och ungas rörelser i samhället. Rimliga avstånd till lekplatserna samt utformning med hänsyn till olika åldrars lekbehov är ofta förekommande i planeringen.

Genusaspekter omnämns flyktigt i "Unga är också medborgare" (2000) men man anger att man medvetet valt att inte fokusera på detta i sin skrift. Genusaspekter saknas också i lekplatsprogrammen och det är endast en kommun skriver om planering utifrån pojkar och flickors olika lekbehov. Att genusaspekter inte framhålls i planeringen för barn och unga är beklagligt, men jag anar att det är ett utslag av att diskussionen kring genusaspekter som jag upplever det, har avtagit i den vardagliga samhällsdiskussionen.

Man beskriver en hel del kring utformningen av innehållet på lekplatserna, dels utifrån hur barn och unga leker i olika åldrar och dels utifrån vegetation. Lekplatsprogrammen lyfter även upp forskning kring lek och barns behov av lek i natur och vegetation. I och med att man lyfter fram vikten av lek i naturmiljö anser jag att man i fråga om vegetation borde vara mer specifik, dels i form av angivelser för hur stora delar av lekplatsen som ska utgöras av gröna element och dels i form av växtval och skötsel.

Frågor som rör ekonomi behandlas, framförallt behovet av att minska antalet lekplatser för att kunna hålla en rimlig skötselnivå. Behovet av att lägga ner lekplatser verkar ha simulerat till större, färre lekplatser vilket också visar sig genom att kommunerna genomgående nämner att de avser att skapa någon form av större lekplatser, tema- eller stadsdelslekplatser. I flera fall nämns motivet med specifika teman vara för att locka fler besökare. Jag ställer mig frågande till valet att skapa lekplatser utifrån förutbestämda teman. Ingen av den forskning som lyfts fram i lekplatsprogrammen pekar på att barns lek ges extra stimulans genom förutbestämda teman, och jag undrar om barn verkligen leker lekar inspirerade av temat och om det är det som är syftet med utformningen av de specifika temalekplatserna. Diskussionen om effekter, fördelar och nackdelar av temalekplatser kan göras stor och ryms inte riktigt i det här arbetet och i den här diskussionen. Min mening är dock att det snarare borde satsas mer på de

faktorer som direkt visats utvecklande för barn och ungas behov av rörelse och stimulans, bland annat genom att utveckla användandet av ovan nämnda gröna element, än på utformning av specifika teman.

Slutligen

Sammanfattningsvis fungerar lekplatsprogrammen som samlande av tankar snarare än handfasta planeringsunderlag. Jag tycker det är synd då de skulle kunna utformas mer precist och därmed vara utmärkta underlag för konkret planering som skulle säkerställa att goda intentioner verkligen kommer barnen och ungdomarna till del. Mycket av det jag genom studier av lekplatsprogrammen kommer fram till stämmer överens med vad Märit Jansson presenterar i sin rapport "Kommunala lekplatser i tider av förändring" (2008) vilket stärker validiteten av mitt arbete. Till sist vill jag framföra att jag, efter att ha gjort detta arbete, anser att man i landskapsingenjörsutbildningen tydligare bör behandla planering för, och i samverkan med barn och unga.

Förslag till fortsatta studier

I en utveckling av detta examensarbete skulle jämförelser mellan lekplatsprogrammen och den faktiska utformningen av de olika kommunernas lekplatser vara intressant. En utveckling av former för samverkan mellan skolor och planerare är också intressant som arbete, samt en studie av hur barnkonventionen implementeras i den faktiska planeringsprocessen. Ytterligare skulle man kunna arbeta med att ta fram underlag för hur man praktiskt skulle kunna utforma samarbete mellan barn och ungdomar och drift- och underhållspersonal. En studie av hur stor del av lekplatserna som utgörs av gröna element vore också intressant, samt i en studie av i vilken utsträckning barn och unga använder sig av temat på temalekplatser i sina lekar.

LITTERATURFÖRTECKNING

Boverket. 2000. *Unga är också medborgare. Om barns och ungdomars inflytande i planeringen*. Karlskrona: Boverket.

Barnombudsmannen. 2008. *Barnombudsmannen – Stockholm*. Tillgänglig:
<<http://www.bo.se/Adfinity.aspx?pageid=44>> [2008-12-15]

Eskilstuna kommun. 2008. *Lekplatspolicy för Eskilstuna Kommun*. Tillgänglig:
<<http://www.eskilstuna.se/upload/144322/Lekplatspolicy%20för%20eskilstuna%20kommun.pdf>> [2008-08-06]

Gävle kommun. 2007. *Parkens lek- och aktivitetsytor. En utredning framtagen av Tekniska Kontoret i Gävle 2005-2007*. Tillgänglig:
<http://epi.gavle.se/upload2/_TekniskaKontoret/Trafik&Parker/Lekplatser/utredningen.pdf> [2008-08-06]

Göteborgs Stad. 2007. *Policy för lekplatser. Park- och naturförvaltningen 2007*. Tillgänglig:
<[http://www.parkochnatur.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyFilArkiv/Lekplatspolicy07.pdf/\\$file/Lekplatspolicy07.pdf](http://www.parkochnatur.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyFilArkiv/Lekplatspolicy07.pdf/$file/Lekplatspolicy07.pdf)> [2008-08-06]

Halmstad kommun. 2006. *Lekplatsplan. Halmstad kommun*. (Stencil)

Jansson, M. 2008. *Kommunala lekplatser i tider av förändring. En undersökning av utbud och förvaltning av lekplatser i 23 svenska kommuner*. Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap. SLU Alnarp.

Karlshamns kommun. 2007. *Lekplatsutredning 2007*. (Stencil)

Kristianstads kommun. 2007. *Framtidens lekplatser. En utredning om det framtida lekplatsutbudet inom parkverksamhetens ansvarsområde i Kristianstads kommun*. (Stencil)

Kylin, M. 2004. *Från koja till plan. Om barnperspektiv på utemiljön i planeringssammanhang*. Doktorsavhandling. Institutionen för landskapsplanering Alnarp, SLU.

Laxå kommun. 2008. *Lekplatspolicy för Laxå kommun*. Tillgänglig:
<[www.laxa.se/web/internet.nsf/Files/files.html/\\$file/Lekplatspolicy.pdf](http://www.laxa.se/web/internet.nsf/Files/files.html/$file/Lekplatspolicy.pdf)> -> [2008-08-06]

Lenninger, A. & Olsson, T. 2006. *Lek äger rum. Planering för barn och ungdomar*. Stockholm: Formas.

Linköpings kommun. 2002. *Lekplatsplan för Linköpings kommun 2002-2010*. (Stencil)

Malmö Stad. 2006. *Lekplatsprogram för Malmö. Policy och åtgärdsprogram för stadens lekplatser*. Tillgänglig:
<www.malmo.se/download/18.5a5624a010fa00b434d8000542/lek.pdf> [2008-08-06]

Mårtensson, F. *Landskapet i leken. En studie av utomhuslek på förskolegården.*
Doktorsavhandling. Institutionen för landskapsplanering Alnarp, SLU.

Nilsson, N. 2002. *Barnens stad. En barnvänlig stad för barns bästa, lek och inflytande.*
Stockholm. IPA – Barns rätt till lek.
Norrköpings kommun. 2005. *Lekplan 2005.* (Stencil)

Skövde kommun. 2007. Utan titel. (Stencil)

Västerås Stad. 2004. Rev. 2007. *Lekplatsplan för Västerås Stad.* (Stencil)

Muntliga referenser:

Jansson, M. 2008. Landskapsutveckling, SLU Alnarp

Rasmusson, B. 2008. Socialhögskolan, Lund

BILAGOR

Bilaga 1. Jämförelser mellan lekplatsprogrammen

Bilaga 2. Resultat av sökning efter lekplatsprogram – programmen

Bilaga 3. Resultat av sökning efter lekplatsprogram – sökord

Bilaga 4. Utdrag ur Barnkonventionen

Bilaga 1.
Tabell med jämförelser mellan lekplatsprogrammen

	E s k i l s t u n a	G å v l e	G ö t e b o r g	K a r l s h a m n	K r i s t i a n s t a d	H a l m s t a d	L a x å	L i n k ö p i n g	M a l m ö	N o r r k ö p i n g	S k ö v d e	V ä s t e r å s
Tillgänglighet	ja	ja	ja	ja	ja	ja	nej	nej	ja	ja	ja	ja
Säkerhet, normer/svensk standard	ja	ja	ja	nej	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Säkerhet i största allmänhet	ja	ja	ja	ja	nej	nej	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Naturmiljö/naturlek	ja	ja,lite	ja	ja, nivåskillnader	ja	ja	nej	ja	ja	ja	ja, leker hellere i skogsduge än dålig lekpl.	ja. Ska på ett självklart sätt integreras i miljön
Vegetation	ja	ja	nej	endast ang allergi	nej	ja	nej	ja, lekvänlig vegetation,attrikt	ja, leksnår, ej allergi framk.	ej giftiga eller allergi framk.	ja, där möjlighet finns	nej
I anslutning till park eller naturmark	ja	nämns inte specifikt.	ja	nej	nej	ja	nej	ja	ja	ja	ja	ja
Temalek/utflyktsmål/större-fårer	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	önskemål framförda av allmänheten på centralt beläget lekområde	ja
Spontanidrottsplatser	nej	ja	nej (näridrottsplatser)	nej	nej	ja	nej	idrottsplatser intill lekplatser	nej?	nej	nej	nej
Uttalad satsning på åldersgrupper	nej	ja	ungdomar lyfts fram	nej	nej	nämns att lekplatserna ska vara för alla, vilket de inte anses vara idag	nej	ja	nej?	nej	nej	nej
Olika åldrars behov	ja, allmänt hållet	ja	nej	nej	nej	ja, inkl vuxna	nej	ja	ja	ja	nej	bara allmänt
Ungdomar	nej	ja	ja	nej	ja	ja	nej	ja	ej specifikt	ja	nej	ja
Attraktiv för vuxna	ja	ja	ej spec. dock 'alla'	ja, föräldrar	nej	ja	nej	ja, om möjligt	ja	ja	ja	nej (äldre)
Äldre/pensionärer	nej	ja	ej spec. 'alla'	nej	nej	nej	nej	ja, 'för alla åldrar'	nej	nej	nej	ja
Nedläggning/avveckling	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja, talar mkt om utveckling av lekmiljöer	ja	ja
Avstånd till lekplatser	ja	nämns flyktigt	ja	ja	ja, men ska ej styra	ja	ja	ja	ja	ja	nej	nej
Avstånd, ordet 'normer' ingår	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej (men skriver om boverkets avstånds rekommendationer)	nej	nej	nej	nej
Barnkonventionen	nej	ja art 12, 3, 6	ja art. 31	nej	ja, föreskriver dialog..	nej	nej	ja art 12, 13, 31 barnkonventionen beskrivs rel. utförligt	ja	12,13,31 och 23	ja	ja. Art 12 13 31
SOU	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	ja	nej	nej	nej
Forskning, lek	vill använda utbildad personal till utformningen, studier att barn vill sitta på höga platser	sågs att det inom skolan finns forskning	ja	nej	ja	ja,utförligt	nej	ja	ja	ja, namngivna personer	ja	ja
Forskning, rörelse/hälsa	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	ja	nej	ja	nej	ja
Folkhälsa i allmänhet	ja	ja	nej	nej	ja, fysisk aktivitet livsviktigt	nej	nej	ja	nej	ja	nej	ja
Befolkningsförändring	ja	ja	ja	nej	ja	nej	nej	ja. Förväntas minska ett visst omr.	ja	ja, ta reda på var barn bor	för framtida planering	ja
Lekplatsistoria	ja	ja, om lekplatserna i gäve	ja, egen bilaga om gbg	nej	nej	nej	nej	nej	ja	ja	nej	ja
Innehåller tidplan för arbetet med kommunens lekplatser	nej	ja	nej	ja	ja	ja	nej	ja	ja	ja	ja	ja

Bilaga 1.
Tabell med jämförelser mellan lekplatsprogrammen

	E s k i l s t u n a	G å v l e	G ö t t e b o r g	K a r l s h a m n	K r i s t i a n s t a d	H a l m s t a d	L a x å	L i n k ö p i n g	M a l m ö	N o r r k ö p i n g	S k ö v d e	V ä s t e r å s
Innehåller inventering	ja	nej	nej	ja	nej	ja	nej	ja	nej	ja	ja	ja
Trafikbarriärer/trafik	ja	ja	ja	ja	ja	nej	nej	ja	ja	ja	nej	nej
Konst	ja	nej	nej	nej	nej	nej	nej	ja, bör därför gestaltas av ark, lark, ling, konstn	nej? Ja?		ja	nej
Referenser	nej	ja, ofullst.	nej	nej	nej	nej	nej	ja ff svensk standard	nej	ja. Utförlig ref lista	nej	nej
Sol/skugga	ja, utförligt	ja	nej	ja, men i samband med handikapp anpassn.	nej	nej	nej	sittplatser i sol/skugga (för vuxna)	för de med funktionshinder	ja	nej	nej
Inflytande, barn/unga	ja	nej	ja	nej	ja	nämner info till /dialog med boende	samverkan med lokala föreningar	ja	barnchecklista	ja	tar upp att barn har rätt att bli hörda. Barnkonv.	ja. Brukarna
Kommunikation med allmänhet ang. skötsel och underhåll	ja	ja	nej	nej	nej	nej	ja, går ihop med inflytande gällande utformning och utseende	ja	nej	ja	nej	nej
Redovisar eller nämner att kom frågat barn rörande deras utemiljö	nej	ja	nej	nej	ja, ungdomar önskar ibland skateboard	nej	nej	ja	nej	enkäter. Skolgårdsprojekt.	nej. Bara att önskemål framkommit om centr. lekpl	ja. Omfattande
Ekonomi/kostnader	ja	ja, utförligt	nej	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Detaljplaner	nej	nej	ja	nej	nej	nej	nej	ja	ja	ja	nej	nej
När-, lokal-, stadsdels-, utflyktslekplats	ja	nej	ja	nej	ja	nej, endast tema-lekplatser	nej	ja	ja	ja	nej	ja
Miljöfarlighet	nej	nej	ja	nej, dock magnetfält	nej	nej	nej	nej	rökfritt	nej	nej	nej
Flickor/pojkars lek -behov	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	ja	nej	nej	nej	nej
Detaljerat åtgärdsförslag	nej	ja	nej	ja	nej	ja	nej	ja	ja	ja	ja	ja
Allmänt hållna åtgärdsförslag	ja	nej	nej	nej	ja	ja	nej	ja	ja	ja	ja	ja
Detaljerad beskrivning av innehåll på lekplatserna	ja	nej	nej	ja	ja	ja	nej	ja	ja	ja	ja, befintligt i inventeringen	nej
Allmänna beskrivningar av innehåll på lekplatserna	ja	ja	ja	ja	ja	ja	nej	ja	ja	ja	befintligt i inventeringen	ja
Plan- och bygglagen	nej	nej	ja, tom citat	ja, även citat	nej	nej	nej	ja	nej	ja	ja	ja
Definition av 'Bra lekplats'	nej	nej	nej	nej	nej	ja	nej	ja	ja	ja	nej	nej
Allmän beskrivning av bra innehåll	ja	ja	ja	nej	ja	ja	nej	ja	ja	ja	nej	ja, vad man vill lekpl. Ska ha
Social funktion	ja	ja	ja	ja	nej	ja	nej	ja	ja	ja	nej	ja
Tillgängligt för skolor, samutrytande	nej	nej	ja	nej	ja	ja	ja	ja	ja	ja	nej	nej
Uttalar att lekredskapen ska vara ett komplement till naturen	nej	nej	nej	nej	kan vara överlägsen redskapen	ja	nej	lekplatsen en ingång till naturen	komplement till i övrigt väl samansatt lekmiljö	lekredskap komplement till i övrigt väl sammansatt miljö	nej	nej
Överlåtande av lekplatser	nej	ja	ja	nej	nej	nej	nej	ja	ja	ja, för handikappade	nej	ja. Samfinansiering
Ljudnivå	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	ja	nej	nej
Hygieniska aspekter	nej	nej	ja	nej	nej	nej	nej	nej	nej. Rökning	nej	nej	nej
Belysning	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	ja	nej	nej	ja	nej
Vinterlek	nej	nej	nej	ja	ja	nej	nej	ja	nej	ja	ja	ja
Barnchecklista	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	ja	nej	nej	nej
Fysisk och psykisk hälsa	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	ja	nej	ja	nej	ja
Flyttbar utrustning	nej	nej	nej	nej	ja	nej	nej	nej	nej	nej	nej	ja
Vackra lekmiljöer	nej	nej	nej	nej	nej	ja	nej	ja	ja	ja	ja	nej
beskriver väsentliga lekfunktioner	ja	nej	nej	nej	ja	ja	nej	ja	ja	ja	nej	ja

Bilaga 1.
Tabell med jämförelser mellan lekplatsprogrammen

	E s k i l s t u n a d	G ä v l e	G ö t t e b o r g	K a r l s h a m n	K r i s t i a n s t a d	H a l m s t a d	L a x å	L i n k ö p i n g	M a l m ö	N o r r k ö p i n g	S k ö v d e	V ä s t e r å s
Socioekonomi	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	ja	nej	nej	nej	nej
Större och färre lekplatser	ja	ja	inte uttalat	nej	ja	ja	ja	ja	ja	nej	färre	nja
Löst material-skräpighet	ja	nej	ja	nej	nej	ja	nej	ja	lekmaterial från natur och växter	ja	nämner löv	nej
	nya tider kräver nya lösningar. Attraktiva mötesplatser. Folkhälsa och integration Bättre miljöer för barnen	ekonomi, attraktiva mötesplatser för folkhälsa och mångfald. Säkerhet. nya tider	befolkningsförändring, nya tider/förändrade krav förvaltningen övertagen 1999	krav på tillgänglighet och säkerhet. Även på innehåll och utformning	uppdatering av tidigare riktlinjer utifrån nya säkerhetskrav, tillgänglighet. Kommunens nya stadsplaner säger att närleksbehovet ska tillfredställas på den egna tomt. Nya tankegångar kring redskapsleken, behövs den?	skapa en samlad bild av beståndet. Underlag för planering. Info till allmänheten. Ökat investeringsanslag. Lekplatsplaner leder till färre lekplatser	kommunen vill vara attraktiv och tillhandahålla säkra och attraktiva lekplatser. Planen ge riktlinjer om utformning och innehåll. Planeringsunderlag	Skapa bättre utrustade och mer stimulerande lekmiljöer som även attraherar äldre barn samt uppfyller svensk standard. (Bakgrund: kunskap och intresse för barns lek ökat, utomhuslek. folkhälsa Uppdatering av gammal lekplan.	bearbetning och utveckling av tidigare program. Små lekplatser försvinner, ökat behov av större, upprustning för säkerhet och attraktivitet. Ökad medvetenhet om barns viktiga lek	kartlägga de kommunala lekmiljöerna och föreslå utveckling. Park och gata övertagit ansvaret för lekplatserna	utreda behovet av lekplatser, tillgänglighetsanpassning, krav på utformning, säkerhet, öka lekvärdet och livslängden samt minska underhållskostnader na.vision att göra kommunen till ett föredöme vad gäller satsningen på bar n och unga. Resultera i ett beslutsunderlag	ge en helhetsbild över stadens lekplatser, placering och standard Riktlinjer för politiska beslut. Tungt skäl: på grund av barnens försämrade fysiska och psykiska hälsa se över och förbättra möjligheterna för utevistelse och lek.
motiv för utredningen												
Kommunstorlek, antal invånare	93 343	92 681	493 502	31 052	77 245	89 727	5 922	140 367	280 801	126 680	50 197	133 728
medellålder	41,2	41,2	39,2	43,6	41,6	41,2	45,5	39,4	39,7	40,7	40,6	40,6
	Antagligen ny. Ligger på kommunens hemsida	utredningen framtagna 2005-2007					Antagligen ny. Ligger på kommunens hemsida	Giltig 2002-2010			Handlingsplanen klar 2007-2008	2005-2008. rev 2007
årtal, programet			2007	2007	2007	2006			2006	2005		
sidantal, inklusive bilagor	9	24	14	54	7	20	2	55	15	95	106	18
sidantal exklusive bilagor (ca)	5	17	8	9	3	12	2	40	15	75	8	11
bilagor (ca)	4	7	6	45	4	8	0	15	0	20	98	7
illustrerad med fotografier	nej	på första sidan	ja	på förstasidan	blyetskiss på framsidan	ja	på framsidan, på baksidan en clip-art bild	ja	ja	ja	nej	ja

Bilaga 2.

Resultat av sökning efter lekplatsprogram – programmen

STATUS	ORT	TILLGÄNGLIG	KONTAKTPERSON	TELEFONNUMMER
Lekplatsprogram				
OK (anlänt) Ingår i studien	Malmö	Tillgänglig 080806: www.malmo.se/download/ 18.5a5624a010fa00b434d8 000542/lek.pdf		
Ej anlänt	Luleå	Skickar per post, när klart.	Maria Andersson- Norgren	0920-453000 alt. 070-569 41 58
---	Järfälla	Anser att kommunen inte har något relevant att skicka.	Kerstin Skjöld	08- 580 289 40 alt. 073- 917 41 40
OK (anlänt) Ingår EJ i studien	Växjö	Skickar äldre program per post, nytt finns under bearbetning	Eva Eklind- Blomkvist	0470-41000
---	Botkyrka	Ringer upp om hon hittar något.	Annelie Wigén	08- 530 610 00
---	Mark	Eventuellt upprättas program under nästa år. Skickar om något relevant finns.	Kerstin Furt	0320-21 71 34 alt. 070- 598 57 57
Lekplatsplan				
OK (tillgänglig) Ingår EJ i studien	Hörby	Tillgänglig: 080806: www.horby.se/bob/Docum ents/ Lekplatsplan .pdf		
OK (anlänt) Ingår i studien	Halmstad	Skickar per post när klart på tryckeri.	Anna Olsson	070-283 38 02 alt. 035- 13 94 81
OK (anlänt) Ingår i studien	Västerås	Skickar per post	Britten Lööv	021- 39 24 11
OK (tillgänglig) Ingår i studien	Linköping	Fått av Märit Jansson Doktorand, SLU Alnarp		
OK (anlänt) Ingår EJ i studien	Alingsås	Skickar via post	Maria Borisson	0322-61 62 47 alt. 070- 675 09 78

Bilaga 2.

Resultat av sökning efter lekplatsprogram – programmen

STATUS	ORT	TILLGÄNGLIG	KONTAKTPERSON	TELEFONNUMMER
---	Lycksele	Anser att kommunen inte har något relevant att skicka.	Bengt Lennart Nordlund	0950- 167 12 alt. 070-395 81 02
Lekplan				
OK (anlänt) Ingår i studien	Norrköping	Skickar via post	Ingemar Hillerström	011- 15 16 47
Lekplatspolicy				
OK (tillgänglig) Ingår i studien	Laxå	Tillgänglig: 080806 www.laxa.se/web/internet.nsf/Files/files.html/\$file/Lekplatspolicy.pdf -		
OK (tillgänglig) Ingår i studien	Eskilstuna	Tillgänglig: 080806 http://www.eskilstuna.se/upload/144322/Lekplatspolicy%20för%20eskilstuna%20kommun.pdf		
---	Ystad	Anser att kommunen inte har något relevant att skicka.	Per Larsson	0411- 729 68
OK (tillgänglig) Ingår i studien	Göteborg	Tillgänglig: 080806 http://www.parkochnatur.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyFilArkiv/Lekplatspolicy07.pdf/\$file/Lekplatspolicy07.pdf		
Lekplatsutredning				
Ej anlänt	Täby	Skickar cd per post	Anna Sääv	08- 768 90 00
Anlänt för sent för att ingå i studien	Staffanstorps/Hjärup	Skickar per post		046- 25 11 00
OK (anlänt) Ingår i studien	Kristianstad	Skickar per post	Krister Landenhed	044 –13 55 13
OK (anlänt) Ingår i studien	Skövde	Skickar per post	Marie Larsson	0500- 49 81 77

Bilaga 2.

Resultat av sökning efter lekplatsprogram – programmen

STATUS	ORT	TILLGÄNGLIG	KONTAKTPERSON	TELEFONNUMMER
OK (anlänt) Ingår EJ i studien	Karlskrona	Skickar per post	Pernilla Johansson	0455- 30 31 89 alt. 0709- 30 30 89
OK (anlänt) Ingår i studien	Karlshamn	Skickar per post	Marie-Louise Svensson-Wikström	0454- 814 21
---	<i>Borlänge</i>	Anser att kommunen inte har något relevant att skicka.	Sofia Stenberg	0243- 740 00
Ej anlänt	Borås	Bett om e-postförfrågan för att få kommunens dokument.	Sten-Anders Jone	033- 35 70 00 stenandersjone@baras.se
---	<i>Uddevalla</i>	I dag inget dokument att ge ut. Nytt kommer under 2009	Agneta Johansson	0500-69 63 27 alt. 070- 629 62 81
OK (anlänt) Ingår EJ i studien	Lidköping	Skickar äldre dokument per e-post. Ska börja med ny i dagarna.	Gösta Nilsson	0510- 77 02 94
OK (tillgänglig) Ingår i studien	Gävle	Tillgänglig: 080806 http://epi.gavle.se/upload2/_TekniskaKontoret/Trafik & Parker/Lekplatser/utredningen.pdf		
---	<i>Bollebygd</i>	Anser att kommunen inte har något relevant att skicka.	Anna Vinnberg	033- 23 14 72
---	<i>Sölvesborg</i>	Anser att kommunen inte har något relevant att skicka.	Kristina Höjer	0456- 81 60 00 alt. 0708- 42 21 49
Ej anlänt	Vänersborg	Skickar per post	Hans Wollmander	0521- 27 10 00
---	<i>Höganäs</i>	Anser att kommunen inte har något relevant att skicka. Finns planer på att skriva en parkplan där lekplatserna ska ingå.	Lennart Magnusson	042- 33 72 57 alt. 070- 37 37 367
Lekplatsplanering				
OK (tillgänglig) Ingår EJ i studien	Stockholm	Tillgänglig: 080806 http://www.spacescape.se/pdf/Barns_tillgang_till%20lekomraden_070301_Spacescape_AB.pdf		

Bilaga 2.

Resultat av sökning efter lekplatsprogram – programmen

STATUS	ORT	TILLGÄNGLIG	KONTAKTPERSON	TELEFONNUMMER
Lekplatsinventering				
---	Älmhult	Anser att kommunen inte har något relevant att skicka.	Sten Torneby	0476 – 550 00 alt. 0476- 553 17
---	Norberg	Anser att kommunen inte har något relevant att skicka.	Gunilla Särnekvist	0223- 310 00
---	Mellerud	Anser att kommunen inte har något relevant att skicka.	Patrik Thelander	0503- 180 00 alt. 070- 574 05 73
OK (anlänt) Ingår EJ i studien	Öckerö	Skickar dokument via post	Ann-Britt Nolander	031- 97 62 85
Ej anlänt	Säffle	Arbete pågår just nu med kommunens lekplatser. (Skickar e-post om något relevant finns.)	Inge Larsson	0533- 68 10 00
OK (anlänt) Ingår EJ i studien	Svenljunga	Skickar via post	Madeleine Stenbäcken	0325- 180 00
Tips via personer och som inte förekommit via ovanstående sökord				
Ej anlänt	Avesta	Skickar via e-post om något som kan vara av intresse dyker upp.	Bo-Göran Lindström	0226- 64 50 00
---	Falun	Anser att kommunen inte har något relevant att skicka.	Peter Garve	023- 825 63
---	Sävsjö	Anser att kommunen inte har något relevant att skicka.	Stefan Lagerkvist	0382- 152 00 alt. 070- 587 26 39
Ej anlänt	Olofström	Bett mig mejla för att få kommunens dokument.	Per Jönsson	0454- 930 00 alt. 070- 575 73 56 per.jonsson@olofstromkraft.se
OK (anlänt) Ingår EJ i studien	Vetlanda	Skickar per post	Stina Granberg	0383- 97 302
OK (anlänt) Ingår EJ i studien	Uppvidinge	Skickar via e-post	Staffan Åberg	0474-47 000

Bilaga 3.

Resultat av sökning efter lekplatsprogram - sökord

	L e k p l a t s - P R O G R A M	L e k p l a t s - P L A N	L E K P L A N	L e k p l a t s - P O L I C Y	L e k p l a t s - U T R E D N I N G	L e k p l a t s - P L A N E R I N G	L e k p l a t s - I N V E N T E R I N G	Ö v r i g a	T O T A L T A N T A L P R O G R A M
Antal orter med träffar på sökordet	6	6	1	4	15	1	6	6	45
Antal orter med nedladdningsbar pdf-fil från nätet	1	1	0	3	1	1	0	0	7
Antal orter med program att skicka	2	3	1	0	8	0	2	2	18
Antal orter jag fått i min hand	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Totalt antal program									26
Tillgängligt, Pdf	1	1	0	3	1	1	0	0	7
Ringt upp kommunen, skickar via post	2	3	1	0	7	0	2	1	16
Ringt upp kommunen, skickar via e-post	0	0	0	0	1	0	0	1	2
Fått i min hand	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Totalt antal utlovade inklusive tillgängliga program									26
Inte anlänt, trots påminnelse					1				
Inte gått att nå för påminnelse, inget program anlänt					2				
Anlänt, men innehåller oläsligt dokument					1				
Antal ej tillgängliga program					4				
<i>Program anlänt för sent för att kunna ingå i studien</i>	1								
Totalt antal tillgängliga program för urval till studien									21
Nytt program under bearbetning, skickar äldre versionen	1	0	0	0	1	0	0	0	2
Planerar att upprätta eller arbetar på ett nytt program, ej tillgängligt	1	0	0	0	2	0	1	0	4

FN:s konvention om barnets rättigheter,
antagen av FN:s generalförsamling den 20 november 1989

Inledning

Konventionsstaterna,

som anser att, i enlighet med de principer som proklamerats i Förenta nationernas stadga, erkännandet av den inneboende värdigheten hos alla medlemmar av människosläktet och av deras lika oförytterliga rättigheter utgör grundvalen för frihet, rättvisa och fred i världen,

som beaktar att Förenta nationernas folk i stadgan på nytt bekräftat sin tro på de grundläggande mänskliga rättigheterna och beslutat främja sociala framsteg och bättre levnadsvillkor under större frihet,

som erkänner att Förenta nationerna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter proklamerat och kommit överens om att envar är berättigad till alla de fri- och rättigheter som däri anges, utan åtskillnad av något slag, såsom ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt,

som erinrar om att Förenta nationerna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna proklamerat att barn har rätt till särskild omvårdnad och hjälp,

som är övertygade om att familjen, såsom den grundläggande enheten i samhället och den naturliga miljön för alla dess medlemmars och särskilt för barnens utveckling och välfärd, bör ges nödvändigt skydd och bistånd så att den till fullo kan ta på sig sitt ansvar i samhället,

som erkänner att barnet, för att kunna uppnå en fullständig och harmonisk utveckling av sin personlighet, bör växa upp i en familjemiljö, i en omgivning av lycka, kärlek och förståelse,

som anser att barnet till fullo bör förberedas för ett självständigt liv i samhället och uppfostras enligt de ideal som proklamerats i Förenta nationernas stadga, och särskilt i en anda av fred, värdighet, tolerans, frihet, jämlikhet och solidaritet,

som beaktar att behovet att ge barnet särskild omvårdnad fastslagits i 1924 års Genève-deklaration om barnets rättigheter och i deklarationen om barnets rättigheter, vilken antogs av generalförsamlingen den 20 november 1959, och erkänts i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (särskilt artiklarna 23 och 24), den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (särskilt artikel 10) samt i stadgar och tillämpliga instrument för fackorgan och internationella organisationer som ägnar sig åt barnens välfärd,

som beaktar att, såsom anges i deklarationen om barnets rättigheter, "barnet på grund av sin fysiska och psykiska omognad behöver särskilt skydd och särskild omvårdnad innefattande lämpligt rättsligt skydd, såväl före som efter födseln",

Bilaga 4.

Utdrag ur Barnkonventionen

som erinrar om bestämmelserna i deklarationen om sociala och rättsliga principer rörande skydd av och omsorg om barn, särskilt med hänsyn till nationell och internationell placering i fosterhem och adoption; Förenta nationernas minimistandardregler för rättskipning rörande ungdomsbrottslighet (Pekingreglerna) samt deklarationen om skydd av kvinnor och barn i nödsituationer och vid väpnad konflikt,

som erkänner att det i alla länder i världen finns barn som lever under exceptionellt svåra förhållanden och att sådana barn kräver särskild uppmärksamhet,

som tar vederbörlig hänsyn till vikten av varje folks traditioner och kulturella värden när det gäller barnets skydd och harmoniska utveckling,

som erkänner betydelsen av internationellt samarbete för att förbättra barns levnadsvillkor i varje land, särskilt i utvecklingsländerna,

har kommit överens om följande:

DEL 1

Artikel 1

I denna konvention avses med barn varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet.

Artikel 3

1. Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet.
2. Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, och skall för detta ändamål vidta alla lämpliga lagstiftnings- och administrativa åtgärder.
3. Konventionsstaterna skall säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal, och lämplighet samt behörig tillsyn.

Artikel 6

1. Konventionsstaterna erkänner att varje barn har en inneboende rätt till livet.
2. Konventionsstaterna skall till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling.

Artikel 12

1. Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Bilaga 4.

Utdrag ur Barnkonventionen

2. För detta ändamål skall barnet särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.

Artikel 13

1. Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.

2. Utövandet av denna rätt får underkastas vissa inskränkningar men endast sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga

(a) för att respektera andra personers rättigheter eller anseende; eller

(b) för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen (ordre public) eller folkhälsan eller den allmänna sedligheten.

Artikel 23

1. Konventionsstaterna erkänner att ett barn med fysiskt eller psykiskt handikapp bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

2. Konventionsstaterna erkänner det handikappade barnets rätt till särskild omvårdnad och skall, inom ramen för tillgängliga resurser, uppmuntra och säkerställa att det berättigade barnet och de som ansvarar för dess omvårdnad får ansökt bistånd som är lämpligt med hänsyn till barnets tillstånd och föräldrarnas förhållanden eller förhållandena hos andra som tar hand om barnet.

3. Med hänsyn till att ett handikappat barn har särskilda behov skall det bistånd som lämnas enligt punkt 2 i denna artikel vara kostnadsfritt, då så är möjligt, med beaktande av föräldrarnas ekonomiska tillgångar eller ekonomiska tillgångarna hos andra som tar hand om barnet och skall syfta till att säkerställa att det handikappade barnet har effektiv tillgång till och erhåller undervisning och utbildning, hälso- och sjukvård, habilitering, förberedelser för arbetslivet och möjligheter till rekreation på ett sätt som bidrar till barnets största möjliga integrering i samhället och individuella utveckling, innefattande dess kulturella och andliga utveckling.

4. Konventionsstaterna skall i en anda av internationellt samarbete främja utbyte av lämplig information på området för förebyggande hälsovård och medicinsk, psykologisk och funktionell behandling av handikappade barn, innefattande spridning av och tillgång till information om habiliteringsmetoder, skol- och yrkesutbildning, i syfte att göra det möjligt för konventionsstater att förbättra sina möjligheter och kunskaper och vidga sin erfarenhet på dessa områden. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Bilaga 4.
Utdrag ur Barnkonventionen

Artikel 31

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

2. Konventionsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och skall uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt för rekreations- och fritidsverksamhet.